

قالی مال ایران است آن شخص گفت ما خبره داریم که آن‌ها قالی‌های ایرانی را می‌شناسند آن شخص خبره آمدونگاه کرد و گفت بلی شما حق دارید ولی ما قالی ایرانی که می‌گوئیم باید سه صنعت در آن باشد باید پشم و نقش و رنگش هر سه ایرانی باشد این قالیه‌ها پشم و نقش ایرانی است ولی رنگش ایرانی نیست و مدتی با من مذاکره کرد و می‌گفت سکه این رنگها قالی‌های شمارا بزمین زده است چرا این رنگها را استعمال می‌کنید بنده هم همانوقت يك راپورتی برای وزارت خارجه فرستادم پس نمی‌شود گفت رنگ جوهری هیچ سکه به تجارت قالی وارد نم‌آورد بنده عرض نمی‌کنم که قالی جوهری در خارج هیچ مشتری ندارد البته مشتری دارد و بواسطه رنگش ارزان تر هم می‌خرند ولی هر چه باشد تجارت سکه وارد می‌آید امروز در آمریکا کنترل گذارده اند که قالی‌های جوهری وارد نشود و قالی‌های ثابت وارد می‌شود کمیانه‌هایی که خارجیهادر عراق و کرمان دارند سعی می‌کنند که يك ذره رنگ انقلین کار نکنند و تمام رنگهای آنها یارنگهای ثابت ایران است یارنگهای ثابت فرنگی البته وقتی دول اروپا دیدند که دولت ایران يك اقداماتی می‌کنند که رنگهای جوهری در کارخانجات قالی باقی استعمال نشود اسباب اطمنان به مال التجاره مملکت مشود در آنهایی شود و اسباب اطمنان همان کمیسیون برای اینکه يك راه حلی برای تجارت قالی معین شود با حضور بعضی متخصصین اروپائی و نمایندگان تجارت این طور مذاکره شد که دولت برای جلوگیری از رنگهای جوهری اقدامی بنماید و تهیه رنگهای ثابت بنماید و برای همین کار دو نفر شمسیت وارد کردند که یکی از آنها آلان هم هست و اسباب لا برانوارو غیره هم از لوازم او بود برای او مهیا کردند که اشخاصی که می‌خواهند ساختن رنگهارا یاد بگیرند بیایند آنجا و تحصیل کنند همان روزها امیر مخفم بغیاری که يك کارخانه بزرگ قالی بافی در کمره دارند در طهران بودند وقتی دیدند يك همچهمدرسه هست باینده مذاکره نمودند و تلگراف کردند سه نفر از کارگراشان آمدند بطهران و بنده آنها را بآن مدرسه بردم به مسوورانکوف معرفی کردم پس از یکی دو ماه همان اشخاص را دیدم که با يك شمش فوق العاده بوطن خود مسافرت می‌کردند و می‌گفتند که طرز تهیه رنگهای ثابت و تغییر دادن رنگها و برداشتن رنگها را بخوبی فهمیدیم و آلان هم میروم و آن جامشغول کار می‌شویم و همین طور بدمم باز دولت اعلان کرد حالا اگر مردم نیامدند تحصیل کنند دولت چه باید بکند دولت که نمی‌تواند مردم را بزور حاضر کند که بیایند تحصیل بکنند بملایه آیا اساسا کسی در این مجلس هست

که بگوید من قالی جوهری را بهتر از قالی ثابت میدانم خبر هر کس میداند قالی ثابت بهتر از قالی جوهری است که بواسطه آفتاب و آب رنگ آن تغییر میکند اینکه می‌فرمایند در همین چندساله قالی جوهری مگر فروش نداشته است مشتری داشتن یا نداشتن دلیل نمی‌شود بر اینکه قالی جوهری باید باشد ما از روی عمل گمرکات در این چندساله وقتی به تفرها و احصائیه‌های گمرکی نگاه می‌کنیم می‌بینیم از سنه ۱۳۱۷ که قالی‌های جوهری زیاد رواج پیدا نموده بود ارقام صادرات قالی ثابت تنزل نموده بود و در سنه ۱۳۲۶ تا ۲۷ باز ترقی نموده و بالاخره قیمت سالهای ۱۳۳۰ تا ۳۲ را نیز یاد داشت نموده ام و می‌بینم که با جلوگیری از قالی‌های جوهری چگونه يك رشته از تجارت مملکت ترقی می‌نماید و بالاخره برای اشخاص چه تفاوت می‌کند که بهمان قیمت اوزان يك رنگ ثابتی تهیه نمایند آیا اگر همین رنگ ثابت اروپائی را بخوبی بگیرند و عمل آورده استعمال بنمایند باز هم باید گفت استعمال رنگ جوهری سهل تر است اگر این ایراد را نکنند دیگر باید گفت برخلاف محسوسات حرف می‌زنند حالا اگر آنها تابحال غفلت کرده اند البته دولت باید این اقدام را بکند و شعبه های مدرسه رنگ ریزی فعلی را در عراق و کرمان و نقاط مهمه قالی بافی دائر نماید و ساختن رنگهای ثابت را ب مردم بفهماند که زحمت و قیمت این رنگها بارنگهای جوهری بهیچ وجه تفاوتی ندارد وقتی که دولت يك چنین اقدامی نمود بنده یقین دارم که دیگر تجار شکایت نخواهند نمود و امید دارم در صورتیکه تجار باین ترتیب اظهار مخالفت بنمایند آقای کازرونی هم از مخالفت خودشان صرف نظر کنند بنابراین بنده در نتیجه هرایض خودم همان خلاصه راپورتی که بعرض آقایان رسیده است.

تجدید میکنم رایج بودن و آزاد بودن قالی جوهری کاملاً برخلاف مصالح و تجارت مملکت است.

مشتری های خارجی را بکلی از بین می‌برد یکی از آقایان می‌فرمایند چه طور شده است که در سرحادات قالی های متعلقه با رویائی‌ها را نمی‌بیند ولی مال ایرانی‌ها را می‌بینند برای این است که آن‌ها در قالی‌های خودشان کنترل‌های خیلی سختی گذارده اند هر کارخانه که در اروپا معروف است وقتی مهرشان در روی هر صندوقی باشد معتبر است معذراً اگر گمرک نخواهد رسیدگی نماید مانعی ندارد پس بعقیده بنده اولاً باید حتی الامکان از ورود رنگ جوهری جلوگیری نمود و همچنین خروج قالیهای جوهری را بتوسط گمرک زیاد منع نماید نهایت اینست که عجلتاً برای کمک بتجار گمرک زیاد را قائل نهستم ولی صدی شش را هم کم می‌دانم زیرا

صدشش کافی نیست و نمی‌تواند آن ضرر مخصوص را تکافو نماید

وبالاخره یقین دارم در ترویج رنگ های جوهری در داخله ایران يك ترتیبات دیگری هم دخیل است و ممکن است همان کسی که بقول آقای حاج میرزا مرتضی قنبرایک من دو قران و سه قران در ایران ارزانتر از مملکت خود می‌فروخت همانطور يك مبلغی علاوه می‌دهند که جوهرشان در داخله مملکت ایران بمصرف فروش برسد این است که بنده این مسئله را برای تجارت ایران مضر می‌دانم و برای جلوگیری از آن دولت می‌تواند در همه جای مملکت در نقاط مهمه قالی بافی مدرسه رنگسازی دائر نماید تا تهیه رنگهای ثابت را ب مردم بیاموزند.

بنده عقیده ام این است که امسال را از قالیهای جوهری صدی ۹ بگیرند چنانکه دو سال هم صدی هجده میدادند و بعد کم کم ترقی بدهند و سال بسال گمرک آن را اضافه نمایند و در ضمن هم تهیه رنگهای ثابت را ب مردم یاد بدهند تا مردم هم بعد از آنکه رنگهای ثابت را حاضر دیدند متوسل برنگهای جوهری نشوند

رئیس - چند دقیقه تنفس می‌شود (جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقای آقاسید یعقوب مغالیه؟

آقاسید یعقوب - خبر با راپورت موافقم.

رئیس - آقای ملک الشعراء موافقت؟

ملک الشعراء - گمان می‌کنم دلایلی که آقای فهیم الملك اقامه فرمودند تا حدی برای اقناع آقایان کافی باشد باید روح این مسئله و حقیقت آن را تفکیر نمود مسئله تنها راجع بتجارت نیست بلکه راجع بصنعت مملکت است بلی اگر ما می‌خواستیم تنها از نقطه نظر تجارت قضیه را حل نماییم ممکن بود بعضی از دلائل آقایانی که بهیچ قالیهای جوهری موافقت همراهی بنمائیم ولی این مسئله مربوط بصنعت است و تجارت هیچ وقت علاقه منده بصنعت نیستند چنانچه ارباب صنایع هم چندان در تجارت علاقمندی و نفوذی ندارند فقط دولت باید در این موضوع صنعت مملکت را در نظر داشته باشد منتهی بتجار هم تا اندازه اگر لازم باشد کمک بکند.

حال باید دید که برای ترقی آن چه باید کرد در همه جا معروف است و از مطالب بیش یا افتاده است که با چند چیز میشود صنعت را ترقی داد یکی از آن اصول اصل اتفاق و استحکام است اصل اتفاق و صحت عمل و عدم تقلب در صنعت یکی از اصول مسلمه است که برای ترقی و رواج صنعت در تمام ملل عالم بکار برده میشود

حالا ما بایستی در روی این اصل یعنی اصل اتفاق و استحکام صحبت بنمائیم مسلم است که اگر مجلس شورای ملی اجازه بدهد که يك قسمتی از تجارت برای استفاده سودشان (آنهم يك استفاده آنی که همیشه عادت تجار ایرانی هست که منافع عاجل را بر منافع اصلی ترجیح می‌دهند) این قالی‌های جوهری را خارج نمایند ملایک لطمه بصنعت مملکت وارد آورده است.

همانطوریکه آقایان فرمودند رنگ ثابت و جوهری برای تاجر در ارزانی و گرانی تفاوتی نخواهد داشت و چنانکه تحقیق شده است فقط تفاوت عمل صدی پنج تجدید شده است و این صدی پنج آنقدرها قابل نیست که آنرا اساس قانون قراردادده و بگوئیم چون صدی پنج بتجار ضرر وارد می‌شود بایستی قالی جوهری رواج پیدا کند.

بلی چیزی که هست يك بطوی در تهیه رنگ ثابت است زیرا رنگ جوهر چنانکه گفته شد زودتر ممکن است که پشم را رنگ کند ولی رنگ ثابت يك قدری زحمت دارد و متأسفانه چون در ایران سرمایه نیست و اشخاص قالی باف با سرمایه‌های خیلی جزئی قالی می‌بافند لهذا باید همیشه از تجار يك وجه مساعد بگیرند و با آن وجه مساعد روزگار خودشان را انجام بدهند و همین مسئله باعث شده است که رنگ جوهری رواجی پیدا کرده است

ولی نظرباینکه از رنگ ثابت و غیر ثابت يك فرق زیادی در ارزانی و گرانی قالی حاصل نخواهد شد بواسطه فی الجمله آسان تر بودن رنگ جوهر ما نمیتوانیم اجازه بدهیم که در ایران رنگ جوهری معمول باشد چنانچه آقایان هم فرمودند این مسئله ثابت و محقق است که ارزانی و گرانی قالی به واسطه گرما و بافت قالی است آن چینه‌ها و گرما هر قدر نزدیک تر بهم باشند قالی گران تر است و هر قدر فواصل آن گرما زیاد باشد آن قالی ارزان تر خواهد بود و اینکه بعضی آقایان می‌فرمایند ما بازارهای مخصوص برای قالیهای جوهری داریم بنده این مسئله را تحقیق کردم فقط بازار خرید قالی جوهری حدود دوسه است و در آنجا هم تجار ایرانی خورده فروشی نمی‌کنند بلکه فرشهای جوهری خودشان را بتجار و سرمایه‌داران روسی در تفریس و باکو و سمرقند تقسیم می‌کنند و آنها هم قالی را باسم جوهری می‌فروشند و می‌برند در اقصی بلاد روسیه و باسم ثابت می‌فروشند این بازار هم تازه تأسیس شده است و شاید تاریخ آن بیش از هفت الی هشت سال نباشد و من تصور نمی‌کنم که بآنکه این بازار ما بتوانیم قالی جوهری را آزاد بگذاریم

زیرا ممکن است که این بازار بعد از ده دوازده سال دیگر بشکند و کساد شود زیرا رنگ جوهری اگرچه در روسیه بواسطه کمی آفتاب قدری دوام میکند ولی معذالک چیزی نخواهد گذشت که آن بازار هم از دست میرود زیرا هنر قریب حس خواهند کرد که این فرشها جوهری و قابل دوام نیست و این مسئله طبیعی است که هیچ خریداری حاضر نیست که يك قالی بخرد و رنگ او بعد از چندی فاسد شود و این بازار هم منحصر بر روسیه نیست و کمان نمی کشد که درهند و بین النهرین بعد از این ما بتوانیم قالی جوهری را بفروش برسانیم بنابر این ما نباید باطمینان اعتبار بازار منحصر بر فرد روسیه بخصوص در صورتی که معلوم هم نیست که بعدها وضعیت تجارتش چه خواهد بود چنین اجازه بدهیم موافق رایورت اخیری که از بین النهرین و اناطولی واصل شده است مقدار خیلی زیادی از قالی های ایرانی در آنجا ها روی هم متراکم شده و بواسطه جوهری بودن هیچ خریداری ندارد و حتی آنان قیمت قالی جوهری ایران در بین النهرین ارزانتر از خود طهران و نقاط دیگر ایران است و علت اینکه تجار نمی توانند فرشهای خود را برگردانند این است که چون برای حمل آن کرایه داده اند و اگر بخواهند برگردانند يك کرایه برگشتن هم متوجه آنها شده و ضرر خواهند نمود این است که قالی های جوهری را در بین النهرین بضرر می فروشند و باز هم خریداران يك قسمت از تجار ایرانی هستند که آنها را می خرند می خواهند بایران برگردانند و منتظر باز شدن راه روسیه هستند پس گفته نشود که قالی جوهری بازار فروش دارد اگر دولت از نمایندگان خود در ممالك خارجه از قبیل هندوستان و بین النهرین و غیره تحقیق کند ملاحظه خواهید کرد که در همه جای دنیا قالی های جوهری خریدار ندارد در این صورت و با ذکر این مقدمات عقیده بنده این است که آقایان قدری دقیق بشوند و فکر نکنند و يك رائی که اجازه تقلب بصنعت ایران می دهد و ایجاد می کند که صنعتگران بتوانند تقلب نکنند ندهند این مسئله يك مسئله فنی و تجارتی خیلی مهمی است و بصرف اینکه تجارت باید آزاد باشد و همانطور که چیت رنگی هست و مشتری دارد قالی جوهری هم باید آزاد باشد بعقیده بنده در تحت این منطق نایستی یکقدم خطرناکی که فزای یگانه صنعت ایرانی در اوست برداشت بنده با این رایورت کمیسیون از دو نقطه نظر مخالف یکی راجع بیلیم و علامت مخصوص خروج از سرحد است زیرا بعقیده بنده می توانند در وقت خروج از سرحد هزار گونه تقلبات بنمایند و پله به پله عوض کنند و علاوه خود این مسئله

که يك علامتی بقالیهای جوهری بگذارند اجازه يك قسم تقلبی خواهد بود دیگری مسئله صدی شش است که بنده کاملاً با آن مخالفم بنده برای قالی جوهری در آتیه نه در ایران و نه در خارجه طالب خریداری نمی بینم و بنده یقین دارم که همین مسئله آزادی قالی جوهری در آئینده بعضی دسائس هم ضمیمه اوشده و يك دفعه این صنعت نفیس از بین میرود و بالاخره بنده چون باین صنعت علاقمندم این است که عرض میکنم صنعت را از تقلب باید محفوظ نگاه دارید وقتی که صنعت صالح و سالم شد در آن صورت تجارت هم در روی آن صنعت جریان طبیعی خود را سر خواهد نمود تجارت هیچ وقت از سیر خود باز نمی ماند تجارت مثل آبی می ماند که از هر طرف جلوی او را بگیرند بالاخره راه خود را باز کرده و جریان خواهد نمود ما امروز نباید تاسف بخوریم که فلان تاجر بواسطه منع خروج قالی جوهری ضرر می کند تاجر در ایران خیلی ضرر می کند بگذارید راجع باین مسئله هم بعقیده بعضی از آقایان (اولا عقیده بنده این است که تاجر هیچ ضرر نخواهد کرد) ضرر بکنند بگذاریم صنعت با کمال اطمینان باقی بماند آنوقت تجارت هم در روی آن سیر خودش را خواهد نمود این است که بنده در تحت يك اصولی که در نظر خودم روشن و ثابت میدانم باین رایورت مخالفم ولی در هر حال برای اینکه از تجارت هم مراعاتی باشد حاضریم با پیشنهاد آقای فهیم الملک موافقت نمایم که تا حدی حق معافیت از قرار صدی نه از قالیهای جوهری گرفته شود و مبلغ عایدی آنرا هم دولت صرف تأسیس و توسعه مدارس رنگرزی نماید یکی از آقایان فرمودند که این مدرسه فعلاً در طهران موجود است در این صورت ممکن است شاگردان دیلمه این مدرسه را با مخارج صدی نه که حتی معافیت از قالیها گرفته و در آنجا اسبابهای رنگرزی را تهیه نموده و بمردم مجاناً بیاموزند البته وقتی صنعتگران ایرانی ببینند که قالی رنگ ثابت بهتر از قالی های جوهری فروخته می شود و وسائل رنگ سازی هم برایشان آماده است خود آنها رنگ های ثابت بکار خواهند برد و آنجا هایی هم که قالی رنگ جوهری می خریدند بعدها بهمان قالی های ثابت اکتفا خواهند نمود وقتی که ما حاضر شدیم رنگ ثابت تهیه نمود و قالی های ثابت را بهمان قیمت جوهری بفروشیم دیگر مردم قالی های ثابت را نخواهند گذاشت قالی های جوهری بخردند بنابر این بنده با این رایورت از دو نقطه نظر مخالف یکی بواسطه همان عملی نبودن مهر و علامت مخصوص دیگری با اخذ صدی شش و بنده عقیده دارم که

این رایورت را بکمسیون هودت داده و اساساً عوض شده موافق پیشنهاد آقای فهیم الملک تهیه شود و از روی آن رای گرفته شود

مخبر - بنده در موقعی که راجع بمواد مذاکره میشود جواب این قضیه را عرض خواهم کرد ولی عجلتاً شور در کلیات است و ایشانهم با کلیات موافق بودند

رئیس - خیر ایشان موافق نبودند بلکه از حیث کمی حقوق مخالف بودند مذاکرات را آقایان کافی نمی دانند (گفته شد کافی نیست)

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا - عریض بنده گفته شد بیش از این وقت مجلس را تلف نمی کنم

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله حاج شیخ اسدالله - بنده

مذاکرات را کافی میدانم لیکن حالا که آقایان می فرمایند باید مذاکره شود بنده هم نظریات خود را عرض می کنم سابقاً در جلسات قبل که صحبت شد بنده راجع باین موضوع يك عقیده اظهار کردم ولی بعد از تحصیلات امروز آن عقیده ام را تغییر داده ام عقیده سابقم این بود که باید این تجارت آزاد باشد و در سرحد متعرض آن نشوند و هیچ فرقی بین قالی ثابت و جوهری نگذارند ولی پس از تحقیق ملغف شدم که خیر نمی توان بکلی قالی جوهری را آزاد گذارد و بلکه باید تعقیب کند تا همان قسمی که آقای ملک الشعرای فرمودند اساس قالی جوهری از بین برداشته شود این صنعت ترقی کند و باید دید چه اینکه قالی جوهری ساخته میشود چیست جهت این است که وسائل تهیه رنگهای ثابت در بعضی از نقاط فراهم نیست ولی در بعضی از عشاير و ایلات بلندند و همه قسم رنگهای ثابت تهیه میکنند و قالی های خودشان را هم بقیمت خوب می فروشند آقایان تصدیق می فرمایند که مهم ترین الوان الوان نباتی است حتی الوان نباتی ثابت از تمام الوان ثابتی که امروز در رنگرزی استعمال میشود بهتر است و در بعضی از عشاير رنگ ثابت نباتی درست می کنند اما در آن جاها اینکه رنگ ثابت فراهم نیست وقتی قالی باف یک قالی را می بافد قیمت آن از حیث کار و گر یارک مختلف است و در موقع فروش در هر هفت هشت الی ده تومان با قالی جوهری تفاوت قیمت دارد و با اینکه این تفاوت قیمت را آن بیچاره کارگر حس می کند معذالک باز برای حاضر نبودن وسائل تهیه رنگ های ثابت باز قالی جوهری می ماند پس دولت باید وسائل رنگرزی را در تمام مملکت تهیه نماید باری کارگر بیچاره چون تهیه

رنگ ثابت برایش ممکن نیست برای اینکه بیکار نماند با رنگهای جوهری که همه جا ممکن است تحصیل نمود قالی می بافند ولی رنگهای نباتی اینطور نیست و تهیه آن قدری اشکال دارد فرض این است که دولت باید وسائل تهیه رنگهای ثابت را فراهم کند و البته پس از اینکه فراهم شد از قالی جوهری طبعاً کاسته میشود و وقتی این صنعت ترقی کرد تجارت هم در زیر تو آن ترقی می کند پس باید راجع باین صنعت دو چیز را در نظر بگیریم یکی آنکه از خروج قالی جلوگیری نمائیم بقسمی که اسباب زحمت برای تاجر راجع بعمل قالی فراهم نیاید دیگر اینکه وسائل تهیه رنگ ثابت را فراهم بنمائیم تا تاجریاد گرفته و بقالی باف دستور بدهند زیرا خود قالی باف نمی تواند آنرا فراهم کند مثل اینکه در عراق هم مرسوم است که خود تاجر بکارخانه های قالی بافی پستهای رنگ کرده میدهند و قیمت آنرا حساب می کنند برای اینکه آن رعیت بیچاره وسائل رنگ کردن برایش فراهم نیست حالا دولت هم باید از این مسئله جلوگیری نماید ولی بطوری که بتاجر ضرری وارد نیاید باین وسیله که فعلاً صدی شش از قالی های جوهری در گمرک دریافت شود و سالهای بعد کم کم باین گمرک اضافه شود تا تاجر هم مجبور شوند و بقالی بافها دستور بدهند که قالی جوهری بیافند و خودشان رنگهای ثابت تهیه نموده و بکارخانه ها بدهند ولی معلوم است که دولت باید در این امر با آنها کمک نماید و تا خود دولت اقدام عملی در اینکار نکند خود قالی بافها نمیتوانند شعراً تهیه نمایند میفرمایند در طهران يك مدرسه رنگرزی موجود است ولی بنده عرض میکنم که این مدرسه طهران چه خدمتی می تواند بمشاير خراسان و ایالات کرمان و فارس بکند این مدرسه را باید توسعه داد و منحصر بطهران نمود زیرا در طهران این اندازه ها محل احتیاج نیست و همه اهالی آن راحت و خوش گذرانند و در پی صنعت نمیروند اما در ولایاتی که این صنعت در آنجاها دایر است این مدرسه لازم است و باین جهت بنده معتقدم که همان پیشنهاد کمیسیون صرف نظر از آن ماده که برای قالی نشانی قائل شده است (زیرا بعقیده بنده آن ماده عملی نیست) تصویب گردد و در سرحد هم يك مبلغی بعنوان حق معافیت از قالی جوهری گرفته شود تا تاجر کم کم متذکر شده و از فروش و حمل قالیهای جوهری منصرف شوند و دستور بدهند که قالی ثابت بافته شود و در سر تا سر مملکت معمول شود بنده بموجب اطلاعی که از ولایت خودمان دارم در کارخانه های آنجا قالی جوهری بافته نمی شود و رنگهای ثابت استعمال میکنند و رنگهای این مدرسه رنگرزی که تازه تاسیس شده در آنجا نیست و بواسطه

همان رنگهای ثابت که در قالیهای خود استعمال میکنند قالیهای آنجا ذریعۀ هفت هشت تومان با قالیهای جاهای دیگر تفاوت قیمت دارد در صورتیکه بافتنش با سایر قالیها یکی است و تجار عراقی می آیند و با این تفاوت قیمت میخرند فقط از این نقطه نظر که رنگش ثابت است و رنگ ثابت امروزه در تمام دنیا موثر است پس عقیده بنده این است که باید جدیت کرد تا رنگهای ثابت در ایران معمول شود و تمام کارخانهای قالی بافی مملکت رنگ ثابت استعمال کنند و اگر باین قسم رفتار شود یک خدمت بزرگی باین مملکت و تجارت و صنعت مملکت شده است

رئیس - جناب عالی که مخالف بودید

حاج شیخ اسدالله - با این مسئله موافق بودم که در سرحد صدی شش بگیرند

مخبر - بنده در قسمتی که آقای ملک الشعراء فرمودند و آقای حاج شیخ اسدالله هم فرمایش ایشان را تأیید کردند که صد شش کم است از آن نقطه نظر می خواستم عرض کنم که کمیسیون فواید عامه اهمیت شایانی میده باینکه بالاخره قالی جوهری تهیه نمایند و حمل بخارجه نشود ولیکن این نتیجه دفترا واحده حاصل نمیشود برای اینکه از یک طرف دولت باید تهیه رنگهای ثابت و رنگ سازهای تحصیل کرده بکنند و از طرف هم یک عوارض مخفصری بگذارد که از این مسئله جلوگیری شود و مقصود کمیسیون این نیست که از این صدی شش دولت استفاده کند فقط نظر کمیسیون نظر استفاده صنعت است که صنعت ایران بالاخره از ریب و شک مصون باشد و جوهر در قالیها استعمال نشود و بهیچ وجه نمیشود صدی ۹۰ صدی دوازده معین کرد با دقتیکه کمیسیون کرد بطوریکه در راپورت دگر شده صدی شش قانع شده بدون اینکه از این مبلغ چیزی حیف و میل بشود فقط تماش باید برای تهیه رنگ ثابت بمصرف برسد و کمیسیون پیش از این مبلغ را هم جایز نمی داند

رئیس - مذاکرات کافی است یا خیر ؟

(اغلب گفتند کافی است)

رئیس - رای میگیریم داخل در شور مواد بشویم یا نه آقایانیکه تصویب میکنند داخل در شور مواد بشویم قیام فرمایند ؟

(غالباً قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده اول قرائت میشود

(بعضون ذیل قرائت شد)

ماده اول - برای ترویج قالیهای

ثابت که تدریجاً رو با زیاد گذارد کمیسیون معتقد است صدی شش بعنوان حقوق معافیت از قالیهای جوهری مأخوذ شود مشروط براین که تمام آن مبلغ برای تهیه رنگهای ثابت و تربیت رنگ سازهای فنی که فعلاً بیک مدرسه مخفصری قناعت شده و ایجاد شعب آن در مراکز ایالات و نقاط مهمه که قالی بافی هست بمصرف برسد

رئیس - آقای وحید الملک

(اجازه)

وحید الملک - بنده اجازه خواسته بودم که در کلیات صحبت کنم ولی متأسفانه نوبت بنده نرسید و خیلی خوشوقتیم که می بینم از برای رنگ ثابت یک عقیده ثابتی در مجلس دارد پیدا می شود و بنده متنازل بودم که شاید طرفداران رنگ ثابت اکثریت پیدا نکنند ولی حالا خوشبختانه می بینم طرفداران رنگ ثابت دارند اکثریت پیدا می کنند صنعت قالی صنعتی است که از قدیم الایام در ایران معمول بوده و یکی از صنایعی که امروز برای ما باقی مانده همین است اینهم متأسفانه اخیراً بواسطه همین رنگ جوهر و تقلباتی که در آن میشود از بین میرود آقای کازرونی سؤالی فرمودند که ابتدای شروع رنگ جوهر از چه وقت بوده چون درست جواب ایشان داده نشده این است که بنده عرض می کنم از بیست و هشت و بیست و نه سال قبل این رنگ جوهر در ایران متداول شده و این مسأله بواسطه رقابتی بود که کمپانی هرق قالی بافی از میر که بایک سرمایه زیاد اروپائی در آنجا تشکیل شده و انحصار قالی بافی از میر را گرفته بود و تقریباً می خواست تمام قالی شرقی را برای خودش منحصر کند این نیز رنگ را زد چون در مقابل قالی ایرانی نتوانست رقابت کند از این جهت متخصمین فرستاد به ایران از برای این که تفتیشاتی بکنند و سبب امتیاز قالی ایران را بفهمند متخصمین از طرف کمپانی به ایران آمدند و در مرکز قالی بافی تفتیشاتی بعمل آوردند و معلوم کردند که امتیاز قالی های ایرانی از چه چیز است اولاً پشم ایران بهترین پشمها است از برای ضبط رنگ مخصوصاً پشم خراسان و کرمان و بعد هم پشم کردستان تا باین رنگ ثابت ایران یک امتیاز مخصوص دارد که در هیچ جا پیدا نمی شود و آفتاب در زوال او تأثیری نمی کند کمپانی هرق از میر فرستاد به ایران و یک مقدار زیادی پشم و رنگ ثابت از این جا باز میر حمل نمود برای اینکه در آنجا با پشم و رنگ ایران قالی بیافند و قالی هم یافتند ولی باز بغوی قالیهای ایرانی نشد مجدداً متخصمین به ایران فرستادند و تفتیشاتی بعمل آوردند معلوم شد که یک کیفیتی در هوا و نور آفتاب ایران هست که در از میر نیست نور آفتاب ایران بهترین وسیله است برای مزوج کردن و ثابت کردن کردن رنگها در پشم و بالاخره کمپانی دید

آفتاب ایران را نمی تواند باز میر ببرد این بود که نیز رنگی بنظرشان رسید که رنگ جوهری را وارد ایران نمایند و در مراکز قالی بافی ایران رواج بدهند و می دانستند رنگ جوهر که در صنعت قالی بافی داخل شود بالاخره این صنعت را از بین میبرد و همین طور هم شد پس از بیست و هشت سال قبل که در اواخر سلطنت ناصر الدین شاه بود این رنگ بایران آمد و دولت هم در آن اوقات غدغن سختی در این موضوع نکرده بود اگر چه رابرتانی که از خارج می رسید که رنگ جوهر باعث شکست قالی است ولی از طرف دولت در این موضوع چندان عطف توجه نمی شد تا اینکه در سنه ۱۳۱۷ در زمان سلطنت مظفر الدین شاه اکیداً از طرف دولت ورود رنگ جوهر غدغن شد و همین طور برای خروج قالی جوهری هم دو سال مدت قرار دادند که پس از دو سال دیگر بخارجه حمل نشود پس از اینکه آن مدت منقضی شد باز صدای تجارت قالی بلند شد که قالیهای تهیه شده در سابق تمام شده است این بود که آن مدت را ادامه دادند و تجارت نامدنی ساکت بودند ولی بعضی اینکه مدت ثانوی هم گذشت دیگر از حمل قالی های جوهری در سرحدات جلوگیری می کردند و مجدداً صدای تجارت بلند شد و این مطلب بهمین حال باقی شود تا مجلس اول مفتوح شد و تجارت در این موضوع بمجلس شکایت کردند مجلس هم در آن اوقات یک اظهار عقیده کرد ولی متأسفانه دوسیه های آن مجلس مفقود شده و نیست و بنده نتوانستم چیزی از آنها بدست بیاورم

آقای سعید یعقوب - یک راپورت مفصلی هست

وحید الملک - شاید باشد ولی در

دوره مجلس دوم خاطر م هست که وزارت مالیه موضوع قالی جوهری و شکایت تجار را رجوع بمجلس کرد در جلسه سیزدهم صفر سنه ۲۸ هم در مجلس مذاکره مفصلی در این موضوع بعمل آمد و مجلس شورای ملی قدغن حمل قالی را تأیید کرد ولی تعیین مدت را که پس از چه مدتی بایستی این قدغن بموقع عمل گذاشته شود رجوع کردند بکمیسیون که بنا بود در وزارت فواید عامه تشکیل شود اگر آقایان مایل باشند که نتیجه مذاکرات را بدانند بصورت مشروح جلسه سیزدهم صفر مراجعه فرمایند بعد از آن جلسه کمیونی که در وزارت فواید عامه از شصت و هشت نفر تجار و متخصمین این فن که دعوت شده بودند تشکیل شد و آن آقایان از بین خود ۱۲ نفر انتخاب کردند که بانمایندگان وزارت مالیه و وزارت فواید عامه تشکیل کمیونی داده بشنند و تعیین مدت کند پس از ۳ ماه مذاکرات این کمیسیون ختم شد و مقرر داشتند که تا دو سال دیگر مهلت داده شود و بعد از آن تاریخ دیگر قالی جوهری حمل نشود

در این موضوع احکامی از وزارت مالیه صادر شده که یکی از آنها را برای مزید اطلاع آقایان میخوانم چهاردهم رجب ۱۳۲۸ ایالت جلیله آذربایجان بموجب تصویب مجلس مقدس و قرار دادی برای استعمال رنگ جوهری و جلوگیری از فروش و حمل قالیهای جوهری دو سال مهلت و مدت معین شده است با اداره مرکزی گمرکات هم اخطار گردید که برؤسای گمرک ولایات اطلاع بدهند که تا دو سال از استعمال رنگ جوهر و حمل و فروش قالیهای جوهری نباید ممانعت شود ولیکن ورود جوهر انتلین کمافی السابق بالمره ممنوع و اداره گمرکات در اجرای این ممنوعیت بتکالیف خود رفتار خواهد کرد ملاحظه فرمائید که در این حکم می گوید بر طبق قدغن مجلس شورای ملی یعنی این موضوع در مجلس شورای ملی قدغن می کنند و ضرب الاجل را کمیسیون فواید عامه معین کرده است و بالاخره تا سنه ۱۳۳۰ از طرف تجارت شکایتی نبود ولی چون مدت تمام شد باز شکایات شروع گردید و در آن زمان دولت وقت آن مدت را دو سال دیگر ادامه داد ولی تصمیم گرفت که حقوق معافیت از قالی گرفته شود اول صدی ۳ و بعد از سه ماه صدی شش و همین طور ۳ ماه سه ماه صدی سه بالا پرود تا صدی بیست و چهار بشود تجارت صدی ۳ و صدی شش را باسانی می پرداختند و قالی های خود را از گمرک عبور می دادند همین که خواست میزان گمرک از صدی شش بالا پرود صدای تجارت بلند شد و همین طور کجدار و مریز و مسکوت هه ماند تا سنه ۱۳۴۲ در کابینه آقای مستوفی الممالک کمیسیون تحقیق تشکیل گردید (همان کمیونی که آقای فہیم الملک هم عضو آن بودند) و راپورت آن بمرض آقایان رسیده است که حقیقتاً جامع ترین راپورتی است که یک کمیسیون می تواند بدهد بالاخره در بدایت امر تجارت صدی شش را می دادند تا اینکه حقوق معافیت بالا رفت و بعد ۱۸ رسید در کابینه آقای وثوق الدوله باز تجارت شکایت نمودند و یکسال تخفیف گرفتند که صدی ۱۸ را صدی ۱۵ بدهند در سال بعد که صدی ۱۸ بود مصادف شد با اختتام جنگ اروپا و تجارت شروع کردند بحمل قالی در این موقع نیز شکایت تجار دو باره شروع شد و باالنتیجه بر حسب تصمیم هیئت وزراء صدی ۱۸ برگشت بصدی ۶ و حالیه در موضوع اخذ صدی ۲۵ بیان آمد یعنی بر طبق قرار داد گمرکی که دو سال نیم قبل مابین دولت ایران و دولت انگلیس برقرار شده بنا بوده است که از امسال صدی ۲۵ گرفته شود این است که دوباره شکایت تجار روع شده و اینکه امروز می بینید بلند شده است هیئت وزراء حالیه هم در نتیجه شکایات تجار تصمیم گرفتند که بجای صدی ۲۵ صدی ۱۲ گرفته شود این تصمیم هیئت دولت هم تجار را قانع نکرد و بمجلس شورای

ملی شکایاتی رسید که آن شکایات مدرک مذاکره امروز ما است این تقریباً جواب آقای کازرونی بود که از چه تاریخ استعمال رنگ جوهر در قالی ایران معمول شده و تقریباً تاریخش همین بود که عرض کردم

آقای میرزا علی کازرونی - این

هم مربوط به سوال بنده نبود

وحیدالملک - اماراج باینکه قالی جوهری در خارجه محل استعمال دارد و اینکه آقایان تجار که این متاع را حمل به خارجه می کنند البته در آنجا بازار فروش را دارند و میتوانند به صرف برسانند و در صورتی که در آنجا می توانند این متاع را به صرف فروش برسانند ما چرا باید جلو گیری کنیم این مسئله فهمش خیلی آسان است

قالی ایران در خارجه خیلی مشهور است و بازار فروشش هم یکجا و دوجا نیست و با یکسال و دو سال بلکه ده سال هم خرید و فروش در خارجه قطع نمی شود ولی بالاخره استعمال رنگ جوهر یک روزی این تجارت را از بین خواهد برد شاید امروز و فردا نباشد ولی هاقبت ده سال یا بیست سال یا چهل سال دیگر شاید بکلی این تجارت شکست بخورد و چنانچه می بینم امروزه هم قالیهایی بعضی مراکز قالی باقی ایران بکلی شکست خورده مخصوصاً قالی و قالیهایی آذربایجان که بواسطه استعمال رنگ جوهر خراب شده است و از آن طرف قالی های خراسان روز بروز مرغوب تر می شود بواسطه آنکه رنگ جوهر در آن ها استعمال نمی شود و برعکس قالی های آذربایجان که رنگ جوهر در آنها استعمال می شود بکلی آن ها را از بین برده است علاوه جوهر یک علت دیگر هم پیدا کرده است که در امریکا قالی های رنگی ایران را با محلول مخلوط از سود و پتاس که هر دو مخرب پشم است می شویند که رنگ جوهر از بین برود آن وقت بعضی قالی ها قسمی رنگش بکلی میرود که مجدداً رویش را رنگ می کنند و همین سبب می شود که قالی پوسیده شده و از قوت و دوام قالی می کاهد تقریباً صدی هشتاد و هشت الی صدی ۹۰ از استحکام و قوت پشم کاسته شده و از میان میرود و آن خریدار بدبخت که این قالی را می خرد پس از دو سال سه سال استعمال می بیند که قالبش پاره می شود اخیراً یورتی که از امریکا رسیده است و ال بر این است که در آن جا این قالب را فهمیده اند و بقالی فروش های بزرگ قدغن و اختطار کرده اند که بعد از این در خرید قالی های احتیاط تام و تمام بعمل آورند و با امتحانات شیمی و فنی آن ها را بخزند پس می بینیم که قالی جوهری نام نیک و تاریخی قالی ایران را دارد از بین می برد پس برای جلوگیری

گیری این کار چنانچه در موضوع پوست بره هم ایراد شد بهترین وسیله گرفتن يك گمرک زیادی است در سرحد که دیگر برای تجار حمل قالی جوهری صرف نداشته باشد و بنده عقیده ندارم که با میزان صدی شش بشود از این مطالب جلوگیری کرد حتی صدی نه را هم که آقای فهیم الملک پیشنهاد کردند و آقای ملک الشعراء تأیید نمودند بعقیده بنده حکم است و بنده معتقدم اولاً قدغنی که مجلس دوم در جلسه سیزدهم صفر کرده است بحال خودش باقی باشد و ثانیاً حالا که آقایان می خواهند يك مدت دیگر بر معافیت تجار اضافه کنند بنده این طور پیشنهاد می کنم که فقط تا دو سال حق معافیت گرفته شود آن هم باین ترتیب که در سال اول صدی دوازده همین طور زیاد شود تا صدی هیجده الی صدی ۲۴ و بعد از دو سال بکلی خروج قالی جوهری قدغن باشد

مختصر - بنده جواب این نظریه آقای وحیدالملک را سابقاً عرض کردم که کمیسیون و بالاخره دولت فقط نظرش این نیست که از تجار قالی يك مالیاتی بگیرد چه صد شش باشد چه صدنه باشد بلکه نظر اساسی این است که قالی جوهری بتدریج منسوخ شود و این صنعت ایران محفوظ می ماند و این را هم تصدیق می فرمائید که این نظریه فقط از این راه انجام نمی گیرد که ماسکار را بفشارد و بپزند و تجار را بیشتر دچار بحران اقتصادی بنمائیم نظر کمیسیون این است که تدبیری اتخاذ شود تا رفته رفته قالی جوهری از میان برود و به تدریج ضرری وارد شود و الا اگر عقیده تان این باشد که با فشار از تجارت قالی جوهری مانع شویم ممکن است باین وسیله متوسل شویم که تمام قالی های جوهری را توقیف کرده و بلکه عوض خود جوهر آنها را آتش بزیم آنوقت بالطبع مقصود آقای وحیدالملک و آقایانیکه این عقیده را دارند زودتر حاصل می شود ولی نظر حقیقی کمیسیون و طرفداران اینکه بتدریج رنگ جوهری منسوخ بشود این است که از دو طرف اقدام بشود یکی اینکه يك عوارض بر قالی وضع شود که کم کم تجار و بافندگان قالی رنگ جوهر کم مصرف کنند و دیگر اینکه دولت این صدی شش را که میگیرد در عوض رنگ های ثابتی که رنگ سازهای فنی مصرف میکنند تهیه کند و در تمام محل های قالی بافی تدریجاً معمول نماید تا رفته رفته قالیهایی جوهری بکلی موقوف شود و قالی ثابت ادامه پیدا کند و باین حال فعلی البته نمی شود که را دچار فشار نموده و بحران اقتصادی فوق العاده به تجارت داخله مملکت وارد نمود

رئیس - چند نفر از آقایان پیشنهاد

کردند که جلسه ختم شود .
(اغلب گفتند صحیح است)
رئیس - آقای نظام الدوله
(اجازه)

نظام الدوله - بنده می خواستم يك مطلبی را عرض کرده باشم و ضمناً يك معامی هم از برای بنده حل شده باشد تقریباً هفت هشت روز است که جمعی از آقایان در مجلس شورای ملی متوقفند و يك اظهاراتی میکنند و معتقدات خودشان را هم مطابق لوابعی که چاپ کرده و به بعضی از آقایان داده اند و بنده غیر لازم می دانم که عرض کنم البته تمام آقایان نمایندگان که در این مجلس تشریف دارند تمام اصول قانون اساسی را واجب الاجرا و مطاع می شمارند و اگر اینطور نبود به مجلس تشریف نمی آوردند و در این صورت بیش از این هم بنده ادامه توقف آقایان را بدون نتیجه مقتضی نمی دانم این است که از مقام محترم ریاست استعفا و استرحام می کنم که زودتر تعیین تکلیف قطعی حضرات را فرموده و آن چیزی را که حقیقه و خواه و معتقد باجرای آن هستند معین فرمایند و نظر باینکه مغالفتی بین هواخواهان این قانون اساسی و آقایان نمایندگان هیچ نیست و همه نمایندگان هم مروج اظهارات آقایان متوقفین هستند پس بهتر این است زودتر این سوء تفاهم از بین جامه مردم و نمایندگان برداشته شود و اشخاص مفسد و مغرض نتوانند بواسطه اظهارات اصلاح طلبانه این آقایان که نمایندگان هم برای قبول آن حاضر هستند

القاء سوء نمایند
رئیس - آقای تدین
(اجازه)

تدین - بنده سئوالی از کمیسیون محترم دوازده نفری موسوم (به کمیسیون تبادل نظر در فکر باهیت دولت) راجع به همین موضوعی که آقای نظام الدوله اظهار کردند دارم و آن این است از قراری که هنده ام با آقایانی که چند روز است در این جا متوقف هستند داخل در مذاکره هستند و بنده چون در آن کمیسیون نیستم و نمی دانم نتیجه مذاکرات چه شده است این است سئوالی می کنم برای اینکه از نتیجه مستعضر با هم بهجه اینکه بنده به خودم در آنجا هسم و نه اینکه جزء يك جمعیتی هستم که افلا نماینده در آن کمیسیون داشته باشم

رئیس - چون آقای نظام الدوله مراجعه به بنده فرموده این است که بعضی آقایان می رسانم که این مسئله راجع بشخص رئیس نیست راجع بخود مجلس است و همین طور که آقایان می دانند چند روز قبل جمعی از آقایان آمدند در مجلس متوقف شدند و مطالبی اظهار می کردند که خاطر آقایان مسبوق است و در همان حین يك

کمیسیون دوازده نفری بر حسب تقاضای دولت منعقد شد برای تبادل نظر باهیت دولت در مطالب و مصالحی که برای امور مملکت هیئت دولت لازم می دانست و چون آقایانی که آمده بودند و این جا متوقف شده بودند می گفتند که با مجلس سئوال و جوابی داریم که میخواهیم اظهار کنیم بنده به نظرم این طور رسید که همان کمیسیون دوازده نفری مطالب آنها را اصفا نمایند و هر اقدامی لازم میدانند در تعقیب مطالب آنها بکنند کمیسیون هم همین نظریه را پسندید یعنی خود مجلس گویا این نظر را به پسندد و بالاخره بنا شد کمیسیون با اشخاصیکه در این جا متوقفند تبادل نظری بکنند لهذا چند نفر آقایان را خواستند و آن آقایان هم اظهاراتی را که داشتند بکمیسیون گفتند در تعقیب اظهارات خودشان يك توضیحاتی هم که به نظر کمیسیون رسیده بود بدهند آن توضیحات را به بنده مراجعه کردند که بنده به هیئت دولت مراجعه بکنم و جواب قطعی از هیئت دولت بخواهم جلسه آن به پس فردا شب که شب که شب هفدهم نوراست دستور هم مسئله قالی است و اگر وقتی باشد لایحه راجع به مستمرها و شهرها

«مجلس شش ساعت از شب گذشته ختم شد»

مؤتمن الملک

جلسه نو دوهفت

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه هفدهم نور ۱۳۰۱ مطابق نهم رمضان ۱۳۴۰

(مجلس دوساعت و نیم از شب گذشته بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید)
(صورت مجلس لایله جمعه یازدهم نور را آقای امیر ناصر قرائت نمودند)
رئیس - گویا با صورت جلسه مخالفی نباشد ؟
(مخالفی نبود)

رئیس - صورت جلسه تصویب شد .
چنانکه خاطر آقایان مسبوق است در موقع هید مولود اعلی حضرت همایونی از طرف مجلس تلگراف تبریکی بحضور مبارکشان عرض شد اینک جوابی رسیده است قرائت می شود .

(آقای امیر ناصر بمضمون ذیل قرائت نمودند)

از یارایس - ترجمه تلگراف جوابیه بندگان اعلی حضرت اقدس همایونی مورخه ۲۹ مه ۱۹۲۲

طهران - رئیس مجلس - از وصول تلگراف تبریک مجلس شورای ملی که مشعر بر احساسات صمیمانه نمایندگان محترم بود بی نهایت مسرور شد و از اهتمامی که در مصالح عمده مملکت داشته و دارند امتنان کامل دارم چنانکه می دانید در ترقی

وسادات مملکت همیشه اعتماد من به مساهلی و اهتمامات نمایندگان معتمد ملت بوده و هست و از خداوند متمال برای آنها در ادای وظایف مهمه که بر عهده دارند توفیق و تایید کامل می خواهم .

(شاه)

رئیس — دستور امشب چنانکه خواهد شد مذاکره در امر قالی است. مذاکرات راجع به ماده اول است آقای شیخ المراقین زاده

(اجازه)

شیخ المراقین زاده — بنده در موقعی که شور در کلیات بود اجازه خواسته بودم ولی متأسفانه نوبت به بنده نرسید

رئیس — در این ماده هم راجع به کلیات می شود مذاکره کرد چون اساس لایحه این ماده است

شیخ المراقین زاده — اساساً در موضوع قالی دو نظریه در مجلس است یک نظریه جلوگیری از قالی های رنگی است مطلقاً

باین معنی که این قسم قالی باقی در ایران بکلی منسوخ شود و صدمه به قالی های ثابت رنگ نغورد و صاحبان این نظریه به عقیده بنده در مقام این هستند یک طرفی ایجاد کنند که بکلی تجارت قالی از بین برود . نظریه دیگر این است که باید تجارت قالی آزاد باشد .

ولی برای اینکه لطمه به تجارت قالی وارد نیاید باید یک علامت ممتاز داشته باشد که معلوم باشد مثل اینکه در ماده دوم راپورت کمیسیون هم نوشته اند و قائل شده اند که در قالی های ثابت علامتی باشد که نوشته شده باشد قالی ثابت ایران و بالعکس قالی جوهری ایران و این دو نظریه دیگر شق ثالثی ندارد ولی از مفاد راپورت کمیسیون فوائد عامه نفهمیدم که کمیسیون کدام نظریه را دارد اگر نظریه اولی را تعقیب می کند باید وسائلی فراهم آورد که بافت قالی جوهری بکلی از بین می رود و اگر عقیده دارد که تجارت قالی جوهری آزاد باشد منتهی باید یک علامت ممتاز داشته باشد که در بازارهای اروپا مصون از دسیسه و تعرض باشد ولی از بیاناتی که آقای مخبر فرمودند همچو مستفاد میشد که نظریه او را دارند یعنی معتقدند که بتدریج قالی جوهری از بین برود و بجای او تجارت قالی ثابت رنگ بگریان بیافتد ولی این شکل که پیشنهاد کرده اند و در ماده اول می نویسند که صد شش باید گرفته شود .

بعقیده بنده برای جلوگیری از حمل و صدور این مال التجاره کافی نیست و اگر چنانچه عقیده دارند که این تجارت از بین برود باید همان علامت ممتاز باشد و دیگر صدش معنی ندارد زیرا وقتی علامت ممتاز را قائل شدیم و گفتیم تجارت قالی جوهری

مطلقاً باید علامت داشته باشد که در بازار های اروپا مصون از دسیسه باشد آنوقت صدش غلط است البته یک تجارتی در مملکت هست و باید رواج پیدا کند منتهی باید این تجارت و این صنعت مصون از دسیسه و تقلب باشد .

ولی بعقیده بنده همانطور که آقای ملک — الشعراء فرمودند این مسئله قطع نظر از اینکه تجارت است یک صنعت مهمی است و حق المقدور باید سعی کرد که این صنعت محفوظ بماند

بعضی گفتند صنعت است شیخ المراقین زاده — (بلی صنعت یا صنعت اینجا مدرسه نیست) و برای اینکه این صنعت یا صنعت مصون و محفوظ از دسیسه باشد بنده عقیده ام این است که باید از صدش الی صد هیچده دو ظرف دوالی ۳ سال اضافه شود تا در موقعی که به صد هیچده برسد البته در بازارهای خارجه خرید و نخواهد شد یعنی حمل آن صرف نمیکند و این صنعتی که حقیقه دارد بتجارت ایران لطمه می زند کم کم از بین می رود

مستشار السلطنه — مخبر — بالاخره بیانات آقای شیخ المراقین نبوده موافق با عقیده آقای ملک الشعراء است و همانطور که خودشان احساس فرموده اند کمیسیون معتقدند بشانکه صورت جلسه و تصمیم هیئت دولت را که در سنه ۱۳۳۳ استناد کرده اند مجری و معمول بدانند یعنی در صورتی که صدش و بعد صد نه و صد دوازده ده الی آخر اجرا شود البته از نقطه نظر ضرورت تجارت دارندگان و فرش غیر قابل تحمیل است و هیچوقت بکمیسیون و بمجلس شورای نظری در ضرر رساندن به صاحبان فرش ندارند بلکه بوسائل ممکنه باید بطوری اقدام کرد که این صنعت منحصراً بفرد ایران از شک و دسیسه جوهر مصون و محفوظ بماند و البته هر چه کمتر بگیرد که هم بتجار ضرر وارد نشود و هم ضمای جلوگیری از قالیهای جوهری بشود بهتر است و همچنین در این سنواتی که صدش و زیاد تر مشغول شده کاملاً به آن مقصود معین که تهیه رنگهای ثابت و رنگ سازهای فنی بشود باشد قائل نگردیده اند و کمیسیون فوائد عامه معتقد است که از امروز یعنی از موقع گذشتن این راپورت همین صدش گرفته شود و برای تکمیل صنعت و تهیه رنگهای ثابت و رنگ ساز های قابل مصرف شود که مقصود آقا هم حاصل شود و البته آقای شیخ المراقین زاده تصدیق می فرمایند که علاوه بر وظایفی که این راپورت برای جلوگیری از صدور قالی های جوهری معین کرده دولت هم وظیفه دارد که رنگهای ثابت تهیه کند زیرا حالا بقدر کفایت

رنگ ثابت نیست والا تصدیق می فرمائید آن قالیباف هم اولین همیشه مصروف باین است که رنگ ثابت تهیه کند که قالی اوزود تر بفروش برسد و صد ۶ را هم در گمرک نهد ولی بدبختانه بواسطه ورود رنگهای جوهری با عدم امکان تهیه رنگهای ثابت امکان پذیر نیست یعنی نمی تواند بفوریت رنگ ثابت تهیه کند و حالا که نیست امیدواریم دولت بعد ها جدیت وانی بکند که تهیه رنگ ثابت شده و کمکی برای رسیدن بمقصد بشود و رفته رفته قالی جوهری از بین برود

رئیس — آقای ارباب کیخسرو

(اجازه)

ارباب کیخسرو — این جاراجه بر رنگ جوهری و ثابت یک اظهاراتی شد مثل اینکه کسانی که در خصوص قالی جوهری صحبت نمی کنند آنقدر حس نکرده اند که رنگ ثابت بهتر از رنگ جوهری است غیر . همه کس می دانند که رنگ ثابت بهتر از رنگ جوهری است ولی آنها چه می گویند؟

بنده که یکی از آن اشخاص هستم می گویم در این موقع که فشار اقتصادی افراد این مملکت را وادار بخانه فروشی و بعضی ترتیبات دیگر کرده مانباید باین درجه بفشار اقتصادی این مملکت کمک کنیم و وسائلی فراهم کنیم و بکلی گروی مملکت را فشار دهیم و خفه کنیم و بیندازیم دور ۱۱ مامی گوئیم امروز اگر ایرانی بتواند خاکشتر خودش را هم بخارجه ببرد و پول بکند باید آزاد باشد که ببرد و پول برای مایاورد و هر کسی می داند ظرف نقره بهتر از ظرف چینی است و بلور معهذاً سلیقه بعضی این است که ظرف چینی بخرند که بایک اشاره بشکند پس وقتی که این ترتیبات نسبت بیک مملکتی در مملکت ما هست در خارجه هم ممکن است این ترتیبات باشد و سلیقه ها تفاوت بکند زیرا اشخاصی هستند باین که می دانند رنگ ثابت بهتر از رنگ جوهری است سلیقه شان این است که قالی جوهری بخرند چنانچه اقلب این مملکت مایل هستند رنگ قرمز و سبز و الوان را بخرند همین سلیقه هم در خارجه هست جلو سلیقه مردم را که نمی شود گرفت ما وقتی می گوئیم بیرون رفتن قالی های جوهری آزاد باشد برای استفاده تجارت برای جلوگیری از دسائس سیاسی است برای این است که یک دفعه راه این مختصر تجارت هم مسدود نشود دولت البته خیلی وظایف دارد و منحصراً باین نیست که جلو قالی را بگیرد و بگوید قالی جوهری حمل نکن یا اگر می کشی فلان قدر پول بمن بده همان طور که آقای شیخ المراقین زاده فرمودند اگر مقصود جلوگیری از رنگ جوهری است این چیزها جلوگیری نمی کند

بنده از آن راپورت کمیسیونی که آقای فهیم الملك فرمودند و خودشان هم جزو آن کمیسیون بوده اند فقط چیزی که فهمیدم یک نتیجه برای دو نفر اروپائی دارد که بیابند و بشینند و بخورند و وقت بگذارند .

آیا در ظرف این چند سال چه کرده اند در همان راپورت تصریح کرده که این پیشنهاد باید با تهیه رنگهای ثابت برای ترقی تجارت قالی مملکت همراه باشد ولی فلان مسیو می آید دولوله رنگ می دهد و می گوید من رنگ تهیه کرده ام آقا این یک لوله یادلوله رنگ این مسیو اروپائی به تمام این مملکت وسیع منتشر نمی شود و کافی نیست باید رنگ ها بقدر کافی تهیه کرد که بتمام مملکت برسد باید اشخاصی صحیح بفراستند بتمام اقطار مملکت و آنوقت بگویند که ما رنگمان حاضر است بیابید از این رنگ بشیمان را رنگ کنید و قالی تهیه کنید و بخارجه بفراستید تا آنوقت تهیه را نکرده ایم بچه جرات از این خورده تجارت جلو گیری می کنیم؟

آقای دولت آبادی در ضمن بیاناتشان فرمودند این خود یک فائده برای ما دارد که اروپائی ها قالی جوهری را می خرد و صدش هم از آنها گرفته می شود بنده خیلی متشکر می شوم از آن اروپائی که بیاید این جا پول بدهد و قالی مارا بخرد و بدون این که گمرک بدهد از سر حد خارج کند بملاوه این نکته را هم لازم می دانم بگویم امتحان بما نشان داده قالی هایی که اروپائی ها از این جا بخارجه حمل می کنند آن قسمی که بایرانی ها سخت گیری می شود بآنها نمی شود غریب تر این است که ماهر جا که در می مانیم می زنیم توی سرایرانی اگر رنگ جوهری بداست باید جلو آن را گرفت نه اینکه بایرانی فشار وارد بنمائیم و بگوئیم ایرانی نباید قالی جوهری بیافسد ایرانی هر ساعتی بدست بیاورد تهیه می کند البته باید بخارجه بفراستد مثلاً الان یک عده از تجار ایرانی و غیره یکی دو کشتی مال التجاره از باد کوبه بمشهد سر فرستاده اند در سرحد دولت قفقاز نتوانسته است جلوگیری از حمل آن مال التجاره ها بکنند آنوقت بسرحد مملکت ما که می رسد می گویند شما این مال التجاره را بیاده نکنید آنجا زورشان نرسیده است می آیند توی سرما می زنند که شما نباید مال التجاره را بیاده کنید رنگ جوهری هم همین طور است می گویند رنگ جوهری استعمال نکنید اگر گمرک می تواند از عهده بر بیاید رنگ جوهری را نگذارد وارد شود ولی

وقتی که وارد شد مردم چه بکنند ؟

چیز غریبی است که صادر این موقع
بهران اقتصاد از تجارت جلو گیری کنیم و
بگوئیم باز نکنند و نفروشد یا اگر باری-
کنند باید فلاقت در پول بدهید آقای مخبر
فرمودند این پول اخذ می شود برای اینکه
تهیه رنگ ثابت بشود بنده عرض می کنم
خیر تهیه رنگ ثابت نمی شود و بنده ایشان
را مطمئن می کنم تا روزی که از این محل
صد شش و صد پانزده گرفته می شود يك
محل مجانی است که بدست دولت می آید
برای اینکه دولت دوسه نفر اروپائی را
اجیر بکند و بیاورد ماهیچوقت دارای رنگ
ثابت نخواهیم شد و آنها هم می برند و نمی-
خواهند و نتیجه هم گرفته نمی شود و این يك
محل مجانی برای آنها خواهد بود چنان
که امتحان داده اند آیا در ظرف این چند سال
چقدر رنگ بیرون داده اند ؟

فقط دوسه نفر از ایل بختیاری اینجا
آمده و قدری رنگ گرفته اند و رفته اند کفایت
تمام مملکت را نمی کنند باید فکری برای
تمام مملکت کرد

آقای ملك الشمرادر ضمن بیاناتشان
کراراً فرمودند ما باید جلو قلب را بگیریم
این حرف يك حرف خیلی غریبی است آقای
این قلب نیست هلاً رنگ جوهری را بکار
برده و می گوید من قالی جوهری دارم آیا
این قلب است ؟

خیلی غریب است . آقایان این درجه
مانباید حاضر بشویم که در مجلس شورای
ملی اعلان کنیم مال قلب داریم خیر مال ما
خیلی خوب است زشت داریم زیبا داریم
فراموش بفرمائید تجارت آلمان هم که تمام
آلمان را فرا گرفته از آنجا همه چیز بیرون
می آید هم بد هم خوب ولی يك علت هم داشت
و آن این بود که ارزان می فروخت ماهم
اگر می خواهیم متاعمان بیرون برود باید
ارزان بفروشیم و بقاعده تجارتی باید بگوئیم
دو نیم شاهی بهتر از یک شاهی است بنده از این
جهانی که عرض کردم از اول با این جلو گیری
مخالفت کردم و عرض می کنم که دولت اگر
نمی خواهد کار اساسی بکند باید جدید
بکند و در عوض این کار متخصصین فنی
بخواهد و از خزانه خود مدرسه تأسیس کند
که در سال مقداری شاگرد تحصیل کرده
بیرون دهد که بتوانند رنگ ثابت تهیه
بکنند و باطراف مملکت بفرستند و بقدر
کفایت رنگ تهیه کنند والا اگر غیر از این
باشد يك ضرری است به تجارت و ابداً هم نتیجه
حاصل نمی شود .

هخیر - بنده تصمیم گرفته بودم که
از مدافعه از راپورت کمیسیون خودداری
کنم تا آقایان
مدافعین اظهار عقیده خود را بفرمایند ولی
از بیانات آقای ارباب کیخسرو که ایشان در

این خصوص دارند لازم می دانم چند کلمه
دفاعاً عرض کنم در مسافرتی که آقای ارباب
کیخسرو بواسطه رفتن فرمودند و ضمناً سمتی
هم از طرف وزارت فوائد عامه داشتند که
از امور تجارتی و ترویج امتعه ایرانی در
آن حوالی اطلاعاتی بدست آورده و برای
مرکز بیاورند و ایشان هم اطلاعات کافی
بدست آوردند بنده اینجا بنام تجارت از
ایشان تشکر می کنم و نیز خاطر شان را
مثلاً می سازم که در ضمن راپورتی که در
وزارت فوائد هابه بعد از موافقتشان در
حضور چند نفر از نمایندگان تجار و شورای
هالی تجارت داده اند و بیاناتی که کرده اند
در این مسئله بخصوص بنده تذکر می دهم
که بیانات ایشان تمام و کمال موافق بانظر
بکمیسیون فوائد عامه همان قسمت نظریاتی
که از مضامین آن راپورت بدست آورده
بهم خودم از اطلاعات آقای ارباب معروف
نبوده و بلکه بهره مند و مستفیض شده در
همان راپورت تذکر می دهند که قالی ایران
در خارجه خاصه در آمریکا صورت بدی به خود
گرفته و علت هم فقط جوهری بودنش است
و کمیسیون و بنده هم نظر باینکه اطلاعات
ایشان را با دقت می دانم همان نظریه را تعقیب
کردیم و اقامت قالی ایران که صنعت منحصر
بفرد ایران است بواسطه مغلوط بودن
باجوهر از اهمیت افتاده است و باید حتی-
المقدور بوسائل ممکنه اقداماتی کرد که
این اشکال مرتفع شود بنابراین کمیسیون
همان صدی ۶ را قبول کرد حالا اگر بفرمائید
صدی شش کم است پیشنهاد بفرمائید صدی
دوازده گرفته شود یا اگر می فرمائید اصلاً
باید بدهند آن را هم پیشنهاد کنید آزاد
هستید و همانطور که فرمودند در سایر جاها
و دول دنیا مامورینی برای ترویج يك صنعت
می فرستند و ملیونها بلکه صد ملیونها خرج
می کنند البته ضرر ندارد دولت ایران هم
قالی صد یادوست هزار تومان خرج کند
و رنگ سازهای فنی تهیه کند که رنگ تهیه
کنند و بالاخره جوهر را از بین ببرند البته
کمیسیون هم باین نظریه مخالفت نمی کند و
همین مقصودش است و کاملاً موافق است
که دولت از خزانه خودش سالی فلان مبلغ
بصرف تجارت برساند و بگانه نظر کمیسیون
این است که این صنعت از دغل و شک و ریب
یا تقلبی که آقای ملك الشمرادر فرمودند و
چندان خارج از موضوع هم گمان میکنم
نباشد) محفوظ و مصون بماند و امیدواریم
مجلس شورای ملی تصمیمی بگیرد که این
صنعت نفیس از دغل مصون بماند حالا وسائلش
چه است ؟

البته معلوم خواهد شد و اینکه بفرمائید
انشاء الله خدا کستر ایران هم برود به خارجه و
بفروش برسد گمان نمیکنم کسی در این مسئله
مخالف باشد ولی چیزی که هست ما مضایقه
داریم که ایرانی جوهر و صنعت نفیس خودش

را خاکستر بکند و بفروشد بلی اگر شما
می خواهید قالی ما را که باید نزرهی صد و پنجاه
تومان ارزش داشته باشد بواسطه جوهر
خراب کنند و خاکستر کنند و بفروش برسد
مانی گذاریم این است تفاوت عمل (بعضی
گفتند صحیح است) جمعی گفتند اینطور
نیست .

کمیسیون فوائد عامه تمام همش مصروف
این نکته واحد است که يك صنعت مهمی
که بشدیک شخص جناب عالی که هم دقت
کرده اند و هم عمل تجارت را خوب مسبوق
هستند در خارج صورت بدی به خود گرفته
بیش از این مشوب نشود البته عقلاً و بیش
قدمان قوم باید دست بدست یکدیگر بدهند
و این مقصود را حاصل کنند اما باید فهمید
که چطور می شود و چطور باید او را
بدست آورد

اولاً عرض کردم بافتن قالی جوهری
یکوقت از روی عدم توجه است و یکوقت
بواسطه عدم امکان يك قسمت از قالی باف
ها توجه نکرده اند که این رنگ جوهری
شکست بتجارتشان وارد می آورد منفور
می شود و يك عده شان متوجه باین نکته
شده اند ولی بواسطه اینکه در ایران رنگ
ثابت کم شده و زراعتش کم است و رنگ
جوهر هم زیاد است و هم ارزان فوری می
رود پنجقران می دهد جوهر می خرد و هشت
ونه من بشم را رنگ می کند و قالی را سه
چهار ماه می بافتند و بفروش میرسانند و
بواسطه همین سهولت امر متوجه نمیشود
که رنگ ثابت کند پس دولت که حکم پدر
را دارد و مجلس که حکم ولی را دارد باید
در صد تنه رنگ های ثابت باشد که تجارت
مملکتشان رو بترقی برود نه رو بتنزل البته
جناب عالی هم بانظر کمیسیون و نظر علاقه
مندان باین مسئله موافق هستند که ملت
تقصیر ندارد

ملت باید رنگ پوست انار و ناروان و
گلنار و مازو را بقدری حاضر داشته باشد
که محتاج نشود جوهر استعمال کند و به
محض اینکه پنج من بشم پیدا کرد رنگ
ثابت موجود داشته باشد که رنگ کند و قالی
بیافد و بفروشد البته تا امروز از طرف دولت
قصور شده ولی امروزه که دولت با این
عقیده موافق است امیدوارم دقت فوق-
العاده کند که با همین صد شش رنگ
ثابت تهیه شود و از این مفاسد جلو-
گیری شود

رئیس - آقای گروسی
(اجازه)

حاج شیخ محمد حسن گروسی

از ایام انقلاب بیعد کسادی بازار کسبه
و تجار بنوعی عمومیت پیدا کرده و تمام
مملکت را فرا گرفته است که اگر چندی
بهین منوال بگذرد طولی نمی کشد که تمام
اهالی مملکت از فقر و فاقه یکسان خواهد

شد بطوریکه اغلب الان بفقر و فاقه مبتلا
شده اند

چنانکه گفته می شود دولت وظیفه دار
است که در اصلاحات امور اهالی مراقبت
کند و عهده مصلحتی که امروز لازم میدانم
چه از برای مجلس شورای ملی و چه از
برای دولت این است که عطف توجهی
باین مطلب بفرمائید و بتدریجه مقدور است
جدیدی در رفع فقر و فاقه اهالی نمایند از
جمله وسائل مقدوره بعقیده بنده این است
که کلیه از صادره و وارد شده عموماً گمرکات
بر خواسته شود نه فقط صادرات بلکه
واردات هم نباید گمرک داشته باشد اما راجع
بصادرات شرحی را که آقای ارباب فرمودند
کافی می دانم و راجع بواردات هم البته
بعد از آنکه جنس باین گرانی وارد می
شود گمرک هم باو اضافه شود برای مردم
مزید بر علت است لهذا همان طور که دولت
وظیفه دارد جدیدت بکند متاع نفیس مملکت
در اقطار عالم ترویج پیدا کند و بعقیده
بنده باید بر قالی تعمیلی نکند و قدغن کند
که رنگ جوهری وارد نشود و باین شکل
ممکن است از قالی جوهری جلو گیری کرد
امانست بواردات امتعه خارجه باین گرانی
که امروزه اهالی را بفقر و فاقه مبتلا ساخته
بلکه عمومیت دارد گمرک هم گرفته می
شود يك تعمیلی است بر عموم ملت چون
عموم از آن می خرنند و فروشنده هم حق گمرکی
را اضافه می کند بر جنس خود بنا بر این عقیده
بنده این است که کلیه گمرکات از صادره
وارد شده بر خواسته شود و راجع بجوهر هم
پیشنهادی که بعضی از آقایان در این
خصوص کرده اند جلو گیری از ورود رنگ
جوهری می بشود این که قالی رنگ جوهری
را بگذارند خارج شود یا بر او مالیات وضع
کنند دیگر عرضی ندارم

رئیس - مذاکرات در ماده اول
کافی است یا نه ؟ چون مذاکره در ماده
اول و کلیات تقریباً یکی بود بعضی گفتند
کافی است

رئیس - رأی می گیریم که مذاکرات
کافی است یا نه آقایان اینکه مذاکرات را
کافی میدانند قیام فرمائید

(اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد یعنی مذاکرات
کافی است چند فقره پیشنهاد رسیده است
قرائت می شود

دوفقره از این پیشنهاد ها که یکی از
طرف آقای فهم الملك و دیگری از طرف
آقای وحید الملك است ماده اولش راجع
است بمخالفت از ورود رنگ جوهری بالفعل
رأی نمی گیریم بعد رأی گرفته خواهد شد
ماده دوم این دو پیشنهاد که راجع بماده اول
راپورت کمیسیون است قرائت می شود و

رای می گیریم
آقای میرزا ابراهیم قمی - بنده
هم پیشنهادی کرده ام
رئیس - پیشنهاد شما هم قرائت میشود
آقای فهیم الملك
(ماده اول و دوم پیشنهاد مزبور بمضمون
ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم مواد راجعه
بمنح صدور قالی جوهری بقریب ذیل
تصویب شود
ماده اول - ورود رنگ جوهری غیر
ثابت انتلین به اک ایران ممنوع است و مأمورین
دولت حق دارند در هر موقع آن را ضبط و
تلف نمایند

ماده دوم - برای مساعدت و کمک
بعال تجاری که قالی جوهری دارند اجازه
داده می شود که از اول همدساله در موقع
صدور قالی جوهری مأمورین گمر کی صدی
نه از قیمت اخذ نمایند و از سه آتیه تنگوزیل
در هر سال صدی سه به آن بیفزایند تا
چهار سال که بالاخره به صدی بیست و یک
برسد .

رئیس - پیشنهاد آقای وحید الملك
هم قرائت می شود
(دو ماده از پیشنهاد ایشان بشرح ذیل
خوانده شد)

ماده اول - ورود رنگهای جوهر
انتلین بایران کما فی السابق بکلی ممنوع
و اشخاصی که مرتکب قاچاق این مواد
ممنوعه شوند مورد سیاستی که در قانون
گمر کی مقرر است خواهند بود

ورود رنگهای ثابت البزارین و غیره
آزاد و بیش از حق گمرک معمولی بر آن
تعلق می گیرد

ماده دوم - از قالی های جوهری که
از مملکت خارج می شود تا مدت دو سال
به ترتیب ذیل حقوق معافیت گرفته خواهد
شد از تاریخ این مصمم تا شش ماه صدی
شش .

در شش ماه دوم صدی نه - در شش
ماه سوم صدی دوازده - در شش ماه
چهارم صدی پانزده پس از انقضاء دو سال
حمل قالی جوهری بخارج بکلی ممنوع و
قدغن است

رئیس - پیشنهادهای دیگری خوانده
می شود
(سه فقره پیشنهاد آقایان نمایندگان
بمضمون ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی
بنده در خصوص حق گمر کی قالی
جوهری بترتیب ذیل پیشنهاد می نمایم که از
این تاریخ تا یکسال حق گمرک از قرار
صدی شش دریافت شود

در سال دوم صدی دوازده و در سال
سوم صدی هیجده و در سال چهارم صدی
۲۴ حقوق گمر کی دریافت شود و در سال پنجم

عبور دادن قالی جوهری از سرحدات ایران
بکلی ممنوع گردد .

ابراهیم قمی
بنده پیشنهاد می کنم قالی های جوهری
تا انقضاء مدت یکسال از هر گونه تعمیلی
معاف بوده و از آن به بعد در حین صدور از
سرحد از قرار صدی دوازده بر آن ها تحمیل
شود تا به تجارت ضرری وارد نیامده و از لطمه
که مآلا به تجارت داده خواهد شد جلوگیری
شده باشد

عبدالوهاب الرضوی
مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی
بنده پیشنهاد می کنم که پنج سال
کلیه قالی جوهری معاف باشد و بدون هیچ
قسم تفتیش یا تحمیل حمل شود بعد از پنج
سال صدی سه از قالی جوهری گرفته شود
و بصاحبان قالی که دستگاه جوهری داشتند
و اخیراً تبدیل به دستگاه رنگ ثابت شده است
صدی سه در سرحد بابت تدارک رنگ داده
شود و تصدیق جدید بودن رنگ ثابت را
امناء مالیه هر محل مطابق يك نشانی که روی
قالی بگذارند بکنند

شیخ الاسلام اصفهانی
بنده سابقاً پیشنهاد کردم و اینکه هم
پیشنهاد میکنم که فرقی بین قالی جوهری و غیر
جوهری در تعرفه گمر کی نباشد

سیدفاضل کاشانی
بنده پیشنهاد می کنم که قالی های
جوهری هم مثل قالی های غیر جوهری از ادای
مالیات معاف باشد

سهام السلطان
بنده پیشنهاد می کنم که کلیه قالی
های جوهری از دادن گمرک معاف و از
ورود رنگ جوهری جلوگیری شود

حاج میرزا مرتضی
بنده پیشنهاد می کنم محض سعادتی
بازار تجارت امروزه و رعایت حال تجارت
تا پنج سال ابد آجیزی گرفته نشود بعد از پنج
سال دولت قراری در این باب بدهد

محقق
این بنده پیشنهاد می نمایم برای این
که برور رنگ جوهر از میان برود و موجب
شود که رنگهای ثابت از خارج زیاد وارد
کنند و در داخله ایران اوزان مصرف شود
گمرک رنگهای ثابت معاف باشد و دولت
از رنگهای ثابت چیزی نگیرد تا اینکه رنگ
ثابت زیاد وارد کنند و رفع این محذور
بشود .

نصیر دیوان
بنده پیشنهاد می کنم که مطلق قالی اعم از
جوهری و ثابت از مطلق عوارض معاف
شود .

رئیس - چنانچه عرض کردم به ماده
اول پیشنهاد آقایان وحید الملك و فهیم الملك
بالفعل رأی داده نمی شود چون راجع
به منع ورود جوهر است بعد باید رأی

بگیریم .
چیزی که راجع بماده اول راپورت
کمسیون است ماده دوم است
آقای فهیم الملك ماده سوم جناب عالی
راجع بماده سوم راپورت کمسیون
است .

فهیم الملك - در پیشنهاد بنده دو
ماده راجع بماده اول راپورت کمسیون است
یکی هم راجع به تهیه رنگهای ثابت است
آن ماده را هم بفرمائید بخوانند تا يك مرتبه
توضیح عرض کنم

رئیس - بعد می خوانند عجلالتا
راجع بعقوفی است که باید در گمرک
گرفته شود .

فهیم الملك - اولاً بنده خیلی
متأسفم و بلکه اعتراض می کنم به آقای ارباب
کیخسرو که فرمودند ایرانی از فرط بی پولی
باید خودش را هم بفروشد

ارباب کیخسرو - خود فروشی
نبوده متاع فروشی بود اشتباه نشود

فهیم الملك - خیلی قابل تأسف
است که يك همچو مطلبی گفته شد ایرانی
اگر از گرسنگی بمیرد خودش را نم بفروشد
خاکسترش را هم نمی فروشد .

پیشنهاد بنده برای این بود که راپورت
کمسیون بطوریکه باید مطالب را از
یکدیگر مجزی نکرده و تقریباً بطور راپورت
نوشته است و چیزی در آن بتوان قسمت
قسمت رأی گرفت نیست در ماده اول
صدور قالی های جوهری و مسئله
صدی شش و هم چنین تأسیس مدرسه
مدرس رنگ سازی

را مخلوط کرده اند البته در موقع رأی
گرفتن باید مطالب از هم مجزا شود این
بود که بنده در ضمن دوماده پیشنهاد کردم
اولاً اینکه حق معافیت را در همدساله
صدی بگیرند برای اینکه این موضوع تا به حال
هشت سال است که مرتباً معمول است در
سال توشقان ثیل صدی شش و در سال
لونی ثیل صدی و در سال ثیلان ثیل صدی
دوازده و یونت ثیل صدی پانزده و در قوی
ثیل صدی هیجده گرفته شده تا او آخر قوی
ثیل دو تعرفه جدید گمر کی بسته شد یکمرتبه
تا گس را صد شش کردند بشرط اینکه
بعد یکمرتبه صدی بیست و پنج بگیرند و حالا
که آن موقع رسیده است سر و صدا بلند
شده است که صد شش را هم نمیدم در صورتی
که چند سال قبل صد پانزده و صد هیجده
را هم می داده اند و مدتی هم هست که صد
شش می دهند بنده برای اینکه تحمیل زیادی
به تجارت نشود اینطور پیشنهاد کردم که
در همدساله صدی از قسمت اخذ نمایند
و از سه آتیه تا چهار سال دیگر صدی سه
بیافزایند تا بالاخره سال آخر صدی بیست
و يك بشود پیشنهاد آقای وحید الملك این

است که فعلاً در شش ماه اول همدساله
ایت ثیل صدی شش بگیرند بعد در شش ماه
ثانی تا گس را بالا ببرند و صدی نه بگیرند
پس از آن تا سه سال هر سال صدی نه اضافه شود
تا به زمان صد هیجده برسد این هم برای دولت
بهرتر است هم برای تجارت و تحمیل زیادی هم بر آنها
نمی شود قسمت آخر ماده اول راپورت کمسیون
راجع است بمدرسه رنگ سازی که دولت
باید تأسیس کند .

آقای ارباب می فرمایند که دولت
کدام رنگ ثابت را تهیه کرده است و به
قالی بافها داده است مگر بنا بود دولت رنگ
ثابت تهیه کند و بمرکز قالی بافی بدهد؟
خیر بنا بود که دولت متخصص بیاورد
شیمیت بیاورد و ساختن و تهیه رنگ
ثابت را بمردم بیاموزند البته وقتی دولت
مدرسه را دائر کرد باید اشخاصی بیایند
و در آنجا تحصیل کنند نه اینکه معلمین
دولت مدرسه را بدوش بگیرند و ببرند در
شهرها در خانه های مردم و بگویند بیایند
رنگ سازی را یاد بگیرند خیر چنین چیزی
بنا نبوده است رنگ حاضر است چه رنگهای
ثابت که از خارج می آورند و چه رنگهای
ثباتی داخلی و این رنگهای جوهری همان
رنگهای آتیلین است رنگهای دیگر از
قبیل رنگ البزارین ثابت و ماده ملونه همان
روناس است که در ایران معمول و خیلی هم
خوب است دولت مدرسه رنگ سازی تهیه
کرده است و در آنجا رنگهای ثابت ایرانی
و فرنگی را می سازند و در همه جا مصرف
میکند

حالا اگر کسی نیامده است در آنجا
تحصیل نماید باز آن رنگها ببرد تقصیر
دولت نیست معذرتاً بنده در پیشنهاد خودم
ذکر کرده ام که دولت در مراکز همد
قالی بافی شعباتی از این مدرسه تأسیس
نماید و از همین شاگردانی که الان تهیه
کرده است بآنجا بفرستد تا اشخاصی بیایند
و تربیت بشوند شاگردان این مدرسه الان
در مراکز همد قالی بافی با حقوق خیلی
گزافی هستند یکی از آنها در همین چند
ماه قبل رفته است در کارخانه قالی بافی عراق
و ماهی صدو شصت تومان حقوق می گیرد
این شاگرد را دولت تهیه کرده است دیگر
تقصیر دولت نیست البته باید کمک و همراهی
کرد تا کار پیش برود این بود مقصود بنده
که پیشنهاد کردم

ارباب کیخسرو - اجازه بفرمائید
بنده توضیحی بدهم

رئیس - بفرمائید
ارباب کیخسرو - بنده تعجب می
کنم که آقای فهیم الملك در اظهاری که
فرمودند تعهد نمودند یا اشتباه کردند بنده
تمام داد و فریادم برای این است که ما نباید
رنگ سیاسی را بارنگ جوهری مخلوط کنیم

آنوقت ایشان عبارت خاکسترمان را بفروشیم تعبیر بجز دیگر میکنند بنده کی گفتم ایرانی خودفروشی یا مملکت فروشی می کند می گویم ما متاهمان را هرچه داریم و هست باید بفروشیم ولو اینکه خاکستر هم از ما بخرند باید بفروشیم نه اینکه خود فروشی یا مملکت فروشی کنیم
رئیس - آقای وحیدالملک (اجازه)

وحیدالملک - راپورت کمیسیون دارای ۴ ماده است و تقریباً یک ماده آن صده است زیرا مواد دوم و سوم و چهارم موادی هستند که تقریباً از این موضوع خارج هستند و عملی نخواهد بود در حقیقت ماده ۲ که پایه راپورت کمیسیون است همین ماده اول است که راجع باخذ صدش است از قالی هائی که از مملکت خارج می شود این است که بنده در آن پیشنهادی تقدیم کرده ام و مواد دو و سه و چهار در حقیقت پایه و مایه می شود برای همین ماده اول راپورت کمیسیون و اما راجع بموضوع در موضوع ما نباید اشتباه کنیم ما نمی خواهیم عوارض و عایدات دولت را زیاد کنیم مقصود ما این است که از تخریب و تضییع یک صنعتی که از ایرانی های قدیم برای ما مانده است جلوگیری کنیم دولت قادر نیست و سه سال قبل تا بحال با نهایت جدیت که بنظر بنده قابل تقدیر است مشغول عملیاتی برای جلوگیری از این مفسده بوده است و این سه ماده که بنده پیشنهاد کردم مقصود این است اولاً منع ورود جوهر آیتلین بایران ثانیاً تثبیت حق معافیت که تا بحال دولت از برای صدور قالی های جوهری به خارج می گرفته است تا مدت چهار سال و پس از آن چهار سال باید عمل قالی های جوهری به خارج به یکلی قلعن و ممنوع باشد تا این ایجاد و تهیه رنگ ثابت در مراکز قالی باقی از محل حق معافیت که دولت از صدور قالی های جوهری خواهد گرفت این سه ماده است که بنده پیشنهاد کرده ام و تا حدی ممکن است ما را بمقصد برساند ولی از طرف دیگر نظر بشکایات عده که از آقایان تجار و غیره می رسد و بنظر به مساعدتی که باید مجلس شورای ملی بحال این آقایان نماید این است که بنده دوشماه اول صدش را از برای حق معافیت کافی دانستم و شاید بانظر آقای ارباب کیخسرو نظریات سایر آقایان هم تا حدی موافقت کنند و در شماه دوم صدی نه و پس از آن تا سه سال هر سال صدی سه اضافه شود تا میزان صد هجده برسد و پس از انقضای چهار سال عمل قالی های جوهری به خارج به یکلی ممنوع باشد یعنی همانطور که در ۱۲۴۳ این عوارض معافیت را برقرار کردند ولی نتوانستند بوقع اجرا بگذارند و نتوانستند از این

تجارت نامشروع جلوی گیری کنند انشاء الله امشب بواسطه تصمیم مجلس ترتیبی داده خواهد شد که پس از چهار سال عمل قالی جوهری به خارج به یکلی قلعن و ممنوع باشد و اما راجع به پیشنهاد آقای فهمیم الملک که از صدی نه شروع می کنند چندان مخالفت ندارم بلکه یک قدم هم جلو می گذارم و می گویم تصمیمی هم که کابینه حاضر در اخذ صد دوازده گرفته است ممکن است آن تصمیم را ثبت نمائیم که تا یکسال صد دوازده گرفته می شود و بعد بالا برود اما چنانکه عرض کردم نظر بر هایت حال تجار من تا شماه صدش را قائل شدم که هم بطور بتدریج بالا برود تا سه سال آقای فهمیم الملک را بنده قدری زیاده میدانم برای اینکه باز تا چهار سال دیگر یک بازی در می آورند اگر آقایان مساعدت بفرمایند بنده صده را از شروع قبول می کنم و سه سال راهم آقای فهمیم الملک قبول بفرمایند تا تقریباً یکی بشود و استدعای کنم که ماده سوم پیشنهاد بنده و آقای فهمیم الملک را مقام محترم ریاست مقرر بفرمایند قرائت شود برای اینکه آن هم مربوط بماده اول راپورت کمیسیون است

رئیس - چون پیشنهادهای زیادی رسیده است باین جهت باید اولیای گرفته شود که قالیهای جوهری از حقوق کمر کی معاف هستند یا خیر اگر معلوم شد معاف نیستند آنوقت باید پیشنهادات قرائت شود آقای آقاسید فاضل (اجازه)

آقاسید فاضل - بنده تعجب میکنم که در مسئله قالی گاهی از نقطه نظر تجارت و گاهی از نقطه نظر صنعت مذاکره میشود اولاً ایران دارای دو صنعت است یکی قالی ثابت که خیلی مرغوب است خودمان میدانیم و هم آن کسانی که میخرند نهایت خریدار آنها کم است

یکی هم قالی جوهری که خیلی ارزان است و فقرای اروپائی هم میتوانند آنرا بخرند قالی جوهری را از بیچاره بی مردمها بپرزنها که پس از زحمات زیاد یک قالیچه دودرهمی میافند میخرند بعد از آن که ماحق معافیت را تصویب کنیم باین وضع صادرات و با این ترتیب واردات که تقریباً بیست و چهار کرور قند وارد این مملکت میشود پس از کج ما باید جواب این واردات را بدهیم؟ در سال تقریباً بیست و چهار کرور قند و چهارده کرور شکر و ده کرور چائی وارد این مملکت میشود جواب این واردات را چه باید بدهد چه کار باید بکنیم؟ تجار یعنی چه مسئله تجارت در کار نیست اهالی بیچاره دو قسم قالی دارند ثابت و جوهری ثابت یک قیمت دارد جوهری هم یک قیمت دارد اما که طرفدار فقره هستیم باید طرفدار

فقرای اروپائی هم باشیم دست اردو با قالی ثابت میرسد فقرای اروپائی هم قالی جوهری میخرند اغنیاء آنرا میخرند فقرای این را پارچه حریر هم رنگی دارد و هم غیر رنگی حریر هست ذرعی هشت تومان و حریر راست ذرعی چهار تومان در همه کارها که ما تقلید از آنها می کردیم حالا بطور شده که ما مجتهد شده ایم ما باید جواب واردات این مملکت را بدهیم مایک فقره کتیرا داریم که آشغال شده است تریاک ما که قاچاق شده بنده عرض می کنم خوب است برویم در کاروانسرای رشتی ها به بیسیم از آنجا تجارت سويس چطور قالی جوهری را میخرند این حرفها کدام است به عقیده بنده نه تنها قالی بلکه مطلقاً صادرات را باید آزاد کرد منتهی باید دولت مدرسه تاسیس نماید و در آنجا رنگ سازی را بمرم بیاورند آقای فهمیم الملک می فرمایند دولت مکلف نیست که رنگ سازی فنی باطراف مملکت بفرستد پس کم باید بفرستد آن بدبخت فقیر که نان ندارد بخورد پس از زحمات زیاد یک قدری بشو و نخ و دسمن تهیه می کند تا یک ذرع قالی بیاند البته دولت مکلف است یک مدرسه رنگ سازی در مرکز تشکیل بدهد و شعب آن را در ایالات و ولایات تاسیس نماید این حرفها یعنی چه؟ والله من نمی فهمم دولت موظف است از جیب خودش مثل سایر خرجهایی که می کند یک مدرسه عالی رنگ ریزی تاسیس نماید و شعب آن را هم بایالات و ولایات و مراکز قالی بفرستد تا انشاء الله تمامی قالی جوهری بتدریج موقوف شوند و بنده هم معتقدم که قالی جوهری بدست ولی حالا آبیابان این صنعت صرف نظر کرد لذا استرحاماً از آقایان استدعا می نمایم که توجه فرموده و در تعرفه کمر کی فرقی بین قالی جوهری و غیر جوهری بگذارند

رئیس - بعد از این توضیح آقای آقاسید فاضل آقای سهام السلطان هم توضیحی دارند؟

سهام السلطان - بنده هم عرضی داشتم اگر اجازه می فرمایند عرض کنم

رئیس - بفرمائید

سهام السلطان - راجع بصادرات مملکت گمان می کنم هیچکس منکر نباشد که نهایت سعی و اهتمام را باید به نمائیم برای اینکه صادرات خود را زیادتر نموده و تجارت خودمان را توسعه بدهیم

می فرمایند اگر قالی جوهری خارج شود ممکن است یک نکستی باسای تجارت قالی وارد بیاورد و بعقیده بنده وقتی که ما تمیز و تشخیص قالی جوهر و ثابت را از هم بدهیم دیگر ضامن نیستیم خریدار کدام یک از آنها را خریداری میکند البته هر کدام را بخرند معتار و آزار

است زیرا بسته ببل اوست و وقتی هم تمیز داده شد دیگر نکستی بر قالی ثابت وارد نمی شود بجهت اینکه تمیز داده شد این قالی جوهری یا غیر جوهری است الا شخص خریدار از رنگ قالی جوهری خوشش آمده و او را می خرد یا قالی ثابت را پسندیده او را خریداری مینماید مربوط بما نیست و بواسطه تمیز قالی جوهری از ثابت بخوبی ممکن است از نکست تجارت قالی ثابت جلوگیری بعمل آوریم اما اینکه آقای فهمیم الملک فرمودند تجار این مالیات را میدادند و ابداً شکایت هم نمی کردند اینطور نیست بلکه در این سنوات همه ساله تجار شاکی بوده و هیچوقت ساکت نبوده اند ولی از حیث رنگ البته دولت مکلف و وظیفه دار است که بوسیله تهیه مدارس هم چنانکه در تهران دایر نموده در ولایات هم رنگهای ثابت را ترویج کرده و در تمام کار - خانجات قالی بافی آنرا معمول کنند

خیلی سهل هم ممکن است دولت این مسئله را تعقیب کرده و در عوض رنگ جوهر استعمال رنگ ثابت را در همه جا متداول و برقرار کنند

مثلاً همانطور که فرمودند ممکن است چند نفر معلم از همین اشخاص که در این مدرسه تربیب و آرموده شده اند بولایاتی که بانق قالی در آنجا ها معمول و متداول است فرستاده شود و آنها در سال بخوبی میتوانند بیست نفر شاگرد تربیب کنند که بتوانند رنگ ثابت را عمل آورند و کار کنند و نیز ممکن است دولت تقشیش در کارخانجات رنگ ریزی بعمل بیاورد و دستور العمل های لازمه در تر کب و ترویج رنگ ثابت بدهد تا با این ترتیب استعمال رنگ جوهر جلو گیری بعمل یابد و الا با وضع مالیات صدش و یا صده بهیچوجه مقصور بعمل نیامده و رفع محظور نخواهد شد و رنگ ثابت باین ترتیب ترویج نخواهد گشت ولی از آنطرف اسباب زحمت برای تجار خواهد شد وقتی شما میتوانی از قالی جوهری جلوگیری کنید که رنگ ثابت تهیه کرده و آنرا استعمال کنید والا با ترتیب فعلی جز اسباب زحمت تجار و رعایای بدبخت بیچاره که بافنده قالی هستند نتیجه دیگری نخواهد داشت

اما اینکه آقای ملک الشعراء فرمودند در بغداد قالی زیاد است و مشتری ندارد بعقیده بنده اینطور نیست اگر خریدار و مشتری نداشت تجار قالی جوهری حمل نمی کردند معلوم است وقت که برای تجار صرف نداشته باشد خودشان حمل نمی کنند پس بعقیده بنده آن نتیجه مطلوبه که باید از این مالیات بگیریم نمی توانیم حاصل کنیم و باین وسیله جلو گیری از منوع وود جوهر هم نخواهد شد و بعبارة آخری مالیاتی خواهد بود که اسباب زحمت خواهد شد

وجز باترویج رنگ ثابت با هیچ چیز دیگر نمی توان جلو گیری از رنگ جوهر نمود و این مالیات اگر گرفته نشود بمقیده بنده اولی است

مستشار السلطنه مخبر - اجازه می فرمائید توضیحی بدهم
رئیس - بفرمائید

مخبر - کمیسیون فوائد عامه بین دوا نظر افراط و تفریط واقع شده زیرا یک سده از نمایندگان محترم معتقدند که مالیات صدشش کم است و باید بصدنه و صد دوازده و پانزده تجاوز کند . دارندگان این عقیده معتقدند باینکه قالی جوهری اصلا صادر نشده و آنچه هم فعلا موجود است آتش بزند و بالاخره قالی جوهری از ایران خارج نشود

عقیده دیگر این است که از قالی جوهری بهیچوجه مالیات اخذ نشود و در واقع آزاد باشد بعد از آنکه مامعتمد شدیم قالی جوهری بدون مانع و بدون تادیبه هوارش و گمرک از سرحدات خارج شود خود این يك ترویج و تشویق از قالی جوهری خواهد بود البته در مملکتی که کارخانه رنگ سازی نیست و بدبختانه بواسطه عدم توجه اولیای امور صنعتی و رنگ سازی بدرجه صفر رسیده است و در مملکتی که پس از زحمات زیاد فقط مدرسه صنعتی و رنگ سازی منحصر بفرداشت آن هم بعد از چهار سال توانسته است پانزده نفر شاگرد آزموده تهیه کند در يك چنین مملکتی البته وقتی هوارش بکلی موقوف شده و اجازه داده شود که قالی جوهری و غیر ثابت معائنات تادیبه هوارش گمرکی در سرحد صادر شود مثل این است که اجازه داده باشد قالی جوهری عمومیت پیدا کند این طبیعی است وقتی قالی جوهری آزاد شد در واقع تشویق شده و عمومیت پیدا خواهد کرد و باید حتی الامکان جلو گیری کرد که رنگ جوهر استعمال نشده و برور از بین برود کمیسیون فوائد عامه این دوا نظر متضاد را در نظر گرفت و همان طور که در مقدمه این راپورت ذکر شده در همین حال خواسته است هم جلو گیری از رنگ جوهری بشود و هم تهیه رنگ ثابت شده و صنعت رنگ سازی از طرف دولت جداً تعقیب شود و رنگ ساز تهیه شده و بمراسم قالی باقی اعزام شود که بتدریج از صادرات قالی جوهری ممانعتی بعمل آمده باشد و از کسانی هم که من بعد قالی جوهری میافند مالیاتی گرفته شود آقای آقا سید فاضل که اینقدر برای اهالی غمخواری می کنند باید بدانند که مملکت ایران است و يك تجارت منحصر بفرد قالی فندرامیشود تهیه کرد شکر را می توان نخرید یا نخورد و همین طور چیزهای دیگر را می شود در کرد اما قالی صنعت نفیس است و در واقع روزی

ملت و متاع منحصر بفرد ایران است باید این صنعت را با کمال جدیت و اهمیتتی که در خور آن است با وضع کمال و نهایت ترقی برسانید تا شمارا و کبلی شده انک ملت بدانند

رئیس - آقای مخبر می گویند بین افراط و تفریط چهار شده اند بنده هم میدانستم پیشنهاد هم در بین اضداد و متوسطات است باید در موضوع معافیت رای بگیریم اگر تصویب نشد بپیشنهادات داخل می شویم رای میگیریم به معافیت آقایانی که به معافیت صدور قالی جوهری معتقدند - بقیام فرمایند

(عده قابلی قیام نمودند)
رئیس - تصویب نشد
ماده سوم - پیشنهادی آقایان وحید الملك و فهمیم الملك قرائت می شود بعد در ماده دوشان رای میگیریم

فهمیم الملك - اجازه می فرمائید بنده با آقای وحید الملك در پیشنهاد خود موافقتی حاصل کنم
رئیس - بفرمایند
فهمیم الملك - برای اینکه محتاج برای ثانوی نشود بنده در قسمت سال اول پیشنهاد آقای وحید الملك با ایشان موافقت می کنم باینطور که ششماه قالی صدنه گرفته شود در این صورت از آقای وحید الملك هم استعاضای کنم که ایشان هم در يك قسمت با بنده موافقت کرده باین ترتیب که بعد از هذاهلسته تا سه سال صدنه اضافه شود تا برسد بصدنه هجده ولی قید ممنوعیت کلی را گمان می کنم مقتضی نباشد زیرا همین قدر که بصدنه هجده برسم و هم رنگ ها را ثابت کنیم دیگر برای این که رنگ جوهر ممنوع باشد حاجت بمنع صدور قالی جوهری نیست و طبعا خودش از بین خواهد رفت بنابراین بنده پیشنهاد می کنم ششماه اول هذاهلسته صدشش و شش ماه دوم صدنه و بقیه تا سه سال صدنه اضافه شده تا برسد بمیزان صدنه هجده

وحید الملك - بنده هم این پیشنهاد آقای فهمیم الملك را قبول می کنم
رئیس - پس بنویسید و بدهید
وحید الملك - چشم اطاعت می کنم
رئیس - بالفعل ماده سوم قرائت بشود یا نه ؟

فهمیم الملك - بلی
ماده سوم و چهارم پیشنهاد آقای فهمیم الملك و ماده سوم پیشنهاد آقای وحید الملك
بعضون دبل قرائت شد
ماده سوم - دولت مکلف است که در مراکز صدنه قالی باقی شعبه مخصوص برای تهیه و آموختن رنگهای ثابت دائر نماید و عایدات حاصله از حق معافیت مذکور

در ماده دو باین مصرف برسد
ماده چهارم کلیه قالیهای که باریک ثابت و جوهری مخلوط بافته می شود در هداد قالیهای جوهری محسوب و وجه معافیت را باید بپردازد

(فهمیم الملك)
ماده سوم برای این که از ترك رنگهای جوهری نكتهی بصنعت قالی باقی وارد نباید دولت بهر وسیله که مقتضی می داند از حالادرم را كز عمده قالی رنگهای ثابت بقدر کفایت تهیه کرده و در دسترس قالی بافهای ایرانی خواهد گذاشت کلیه جرایم در ماده دوم که از حقوق معافیت حاصل می شود برای ایجاد رنگهای ثابت مصرف خواهد شد

وحید الملك
آقای میرزا ابراهیم فهمیم - اجازه می فرمائید پیشنهاد بنده هم خوانده شود
رئیس - پیشنهاد جناب عالی هم خوانده شد پیشنهاد مجدد آقای فهمیم الملك قرائت می شود
بشرح ذیل قرائت شد

ماده اول - از قالی های جوهری که از ایران خارج می شود به ترتیب ذیل حق معافیت اخذ می شود
در ششماه اول هذاهلسته ایت ذیل صدشش در ششماه ثانی صدنه پس از آن تا سه سال هر سال صدی سه اضافه شود تا میزان صدی هجده برسد

فهمیم الملك
رئیس - رای می گیریم بقابل توجه بودن این پیشنهاد آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه می دانند قیام فرمایند (عده قیام نمودند)
رئیس - مشکوک شد
دو باره رای میگیریم آقایانی که این پیشنهاد را تصویب می کنند قیام فرمایند

مجدداً عده قیام نمودند
رئیس - با کثرت چهل و دو رای از هفتاد و نه نفر قابل توجه شد
چند دقیقه تنفس است

در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید
رئیس - ماده دوم راپورت کمیسیون قرائت می شود

مختصر الملك - بعضون ذیل قرائت نمودند
برای اینکه قالیهای جوهری از قالی های ثابت در بازار های خارجه کاملاً مشخص و برای مشتریان متمایز باشد کمیسیون لازم میدانند اداره گمرک مهر یا نشان مخصوص بمنوان (قالی جوهری ایران قالی ثابت ایران تهیه نماید) که

کلیه قالیهای ایران با آن علامت معروف شوند .
رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)
حاج شیخ اسدالله - بنده تصور میکنم این يك زحمتی برای تجار باشد زیرا بالاخره جز سختی و فشار فوق العاده که در سرحد برای تجار ایجاد خواهد کرد نتیجه دیگری تصور نمیکنم داشته باشد زیرا من هنوز درست امیدوار نیستم باینکه در موقع صدور قالی به تجار بیک نظر نگاه کنند و همه را در يك ردیف فرض کنند یعنی راجع به تجارت خانهای داخله و خارجه فرق خواهد گذارد بنده عقیده ام اینست همبقتدر قناعت باید کرد باینکه يك حق العبور مختصری آنهم نه زیاد از قالی رنگی گرفته شود برای این که رنگهای ثابت تشویق و ترویج شده و مجبور بشوند من بعد در داخله رنگ های ثابت استعمال کنند لکن باین تعبیلاتی که تجار را تضییع میکند و مال الاجاره را را خراب مینماید عقیده ندارم زیرا غیر از فشار و تعیل فایده دیگری نخواهد داشت .

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)
محمد هاشم میرزا - با اینکه بنده گمرک سابق را که آقایان رای دادند خیلی گراف میدانستم و مخالف با آن بودم ولی این ماده را لازم میدانم زیرا غالب آقایان معتقدند باینکه چون ممکن است قالیهای ثابت با قالی جوهری اشتباه شود از این جهت اهمیت قالی ثابت تجارت مالی خواهد بود و بعضی آقایان دیگر فرمودند خریداران میشناسند قالی ثابت را به قیمت ثابت و قالی جوهری را به قیمت جوهری میخرند در هر صورت این مسئله هیچ ضرر ندارد و بمقیده بنده لازم است قالی علامتی داشته باشد تا همه بشناسند نه تنها اشخاص شیمی دان و قالی فروشها زیرا وقتی علامت داشته باشد چون دوجنس متمایز است خریدار هر کدام را میخواهد بفرد پس آقایانی که میخواهند این نظریه محفوظ بماند یعنی دو جنس متمایز از یکدیگر معلوم باشد خوب است با گذاردن علامت موافقت کنند که در همان کار - خانجات قالی باقی این علامت گذارده شود و وزارت فوائد عامه هم حتی الامکان سعی و ترویج میکنند که بعد ها در خود قالی علامتی نوشته شود ولی چون فعلاً در قالی های موجوده نوشته نیست باید يك علامت مخصوصی تهیه کرده و با نصب کنند که در نتیجه معلوم باشد فلان قالی جوهری است یا ثابت ولی از اینکه ادار گمرک تصدیق کنند که فلان قالی ثابت است یا جوهری است در بازار های اروپا

اثری ندارد و هیچ چیز این نظریه را تأمین نمیکند مگر اینکه بطوریکه عرض شد علامتی بر قالی نصب شود و بنده در پیشرفت این مقصود به چوچه مانعی نمی بینم و اگر آقای حاج شیخ اسدالله میبخواهند رعایت و ملاحظه حال تجار را بکنند خوب بود بآن صد هیچده رای میدادند والا این ترتیب اشکالی ندارد و بنده تمجب میکنم چرا ایشان در این موضوع اشکال می کنند .

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی (اجازه)

حاج میرزا مرتضی - يك قسمت عمده شکایات تجار از نمیز قالی جوهری از غیر جوهری است و بطوریکه در تلگرافات خود اظهار کرده بودند شکایات داشتند که اداره گمرک برای اینکه بنام جوهری بودن رنگ گمرکی دریافت کند دوائی بقائی میزنند که رنگ ثابت را تغییر داده و جوهری جلوه میدهد و مقصودش هم این است که يك گمرکی بگیرد بنده مخالف این امر هستم بجهت اینکه يك اشکال فوق العاده برای تجار تولید میکند و قطع نظر از اینکه يك تعمیلی است اسباب زحمت هم فراهم میکند و شکایات تجار که بکمسیون هرايش رسیده بود يك قسمت راجع به همین بود که اظهار میداشتند با این دوائی که اداره گمرک استعمال میکند رنگ ثابت قالی را هم تغییر داده و از بین میرود آنوقت این را بهانه کرده مالیات میگیرند و بنده باین ترتیب مخالفم .

رئیس - آقای اقبال السلطان . (اجازه)

اقبال السلطان - بنده مخالفم . رئیس - آقای عماد السلطنه خراسانی .

عماد السلطنه - بنده هم مخالفم . رئیس - آقای آقا میرزا سید حسن کاشانی چطور

آقا میرزا سید حسن - بنده موافقم . رئیس - بفرمایید .

آقا میرزا سید حسن - خود تجار راضی هستند باینکه قالیها مهر داشته باشد بجهت اینکه از طرف کمیانی از میر و بعضی سرحدات عثمانی يك قالیهای پست تر و بدتری تهیه و حمل شده و بنام قالی ایران بفروش می رسانند و خود این مسئله اسباب نکث و شکست قالی ایران خواهد بود

در صورتی که قالیهای ایران علامت داشته باشد خیلی بهتر واز برای تجارت هم مقرون بصرفه است لذا بنده موافقم . رئیس - آقای اقبال السلطان

(اجازه)

اقبال السلطان - آقای حاج شیخ اسدالله اشاره کردند باینکه فرق گفته شده می شود بین تفتیش قالی جمعی با جمع دیگر این مسئله شاید برایشان اختباه شده است چون بنده اطلاع دارم عرض میکنم اینطور نیست بلکه برخلاف با تمام تجار علی السوی معامله می شود و قالیهای تمام تجار را بیک طریق تفتیش می کنند و تفاوتی بین یکدسته بادهسته دیگر نمیکند آقای حاج میرزا مرتضی اظهار کردند دوائی را که اداره گمرک برای تشخیص رنگ جوهر از ثابت استعمال می کند طوری است که رنگ ثابت را هم از میان برده و تغییر میدهد و تجار از این مسئله شکایت می کنند این هم بطوریکه آقا ملتفت شده اند نیست زیرا برای اینکه بالاخره اداره گمرک موفق شود که رنگ جوهر را از ثابت تشخیص دهد دوائی معین کرده که با استعمال آن در قالی تشخیص این مسئله داده می شود اما راجع باینکه می فرمایند قالی جوهری را مهر بزنند بنده هر چه فکر می کنم نمی فهمم چطور آن مهر را به قالی خواهند زد که معلوم بشود لابد باید با جوهر آن مهر را بقالی بزنند و در این صورت طوری نخواهد بود که خواننده شود مهر سرب می که نمی شود زیرا ممکن است آنرا جدا و دور بیاندازد و اگر با جوهر هم باشد چیزی فهمیده نمی شود از طرف دیگر خود خریدار های قالی میداند این قالی ثابت است یا جوهری و اگر ما فرضا روی قالی جوهری علامت ثابت بگذاریم خود آنها میداند جوهری است و این بعقیده بنده اشکال خواهد داشت

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله مخالفید ؟

حاج شیخ اسدالله - بلی مخالفم . رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا - اصل مطلبی که رای داده می شود تغییر از جزئیات آن موضوع است آقایان می فرمایند در گمرک اشخاصی که میزنند اشکال تراشی میکنند و دوا را زیادتر استعمال می کنند و قالی رنگ پس میدهد این مطالب جزئیات است و چندان مشکل نیست البته باید وزارت فوائد عامه يك نظامنامه بنویسد و رفع اشکال تجار را بکند که در چه موضوع شکایات دارند اگر حق است تصدیق کند اگر آن اشکالات هم قابل رفع نیست مطالبی است هیچده اساساً نباید عقیده طرفین ادله قوی داشته باشد ملاحظه فرمودید که گفتند صدی هفده از قالیهای که خارج می شود جوهری است و صدی هشتاد و سه ثابت البته اشخاصی که قالی ثابت بفروشنه میل دارند قالی ثابت آنها

یا جوهری اشتباه نشود و اگر علامت نداشته باشد قیمت قالی نکث پیدا می کند و اینکه می فرمایند علامت باید با رنگ جوهر یا مهر سربی باشد گمان می کنم مهری تهیه نمایند و منگنه کنند بهتر است و این ترتیب برای تشخیص بین قالی جوهری و ثابت بهترین وسیله است و البته در اینخصوص ترتیبی خواهند داد .

اداره گمرک هم اداره معتبری است و تصدیق او معتبر است بنا براین بعقیده بنده لازم است علامتی باشد که قالی ثابت از جوهر تشخیص داده شود

رئیس - آقای عماد السلطنه خراسانی . (اجازه)

عماد السلطنه خراسانی - بنده اساساً با تشخیص بین قالی ثابت و جوهری موافقم ولی نه بطوریکه در راپورت کمسیون نوشته شده زیرا هر نوع علامت بگذارند باز ممکن است يك تقلباتی در آن بشود بعقیده بنده این است که اگر از طرف وزارت فوائد عامه تأکید بشود از خود کارخانجات قالی بانی روی قالی بنویسند که این قالی جوهری است یا ثابت است و اگر روی آن بنویسند بهتراست و مصون از تقلب خواهد بود

مخبر - اگر بنا باشد ما نخواهیم امروز قالی جوهری از قالی ثابت تشخیص داده شود گمان نمی کنم اقدام صحیح این باشد که از حالا به کارخانجات قدغن کنند که بعد از این در ذیل با صدر قالی ثابت یا جوهری بودن او را قید کنند و البته برای ممیز بین قالی های موجود در سرحد بهترین وسیله همین است که کمسیون در نظر گرفته و بعرض مجلس رسانیده و این مسئله هم بخوبی ممکن است و اشکالی که شاهزاده اقبال السلطان در نظر دارند گویا وارد نباشد زیرا می فرمایند باید مهر را با جوهر بزنند و آن رنگ هم ممکن است تغییر پذیر باشد خیر اینطور که حضرت والا در نظر دارند عملی نیست بلکه عملی تر همان علامت سربی و برنجی است که نمونه اولان موجود است و تا حالا هم معمول بوده و آقای فهیم الملك دارند اگر آقایان نمایندگان مایلند نزد آقای فهیم الملك است مراجعه بفرمایند و نظر کمسیون این است که او را وسیع تر و بزرگ تر بنمایند و البته علامت محوشدنی نخواهد بود و همیشه با خود قالی است و در بازارهای اروپا هم عرف جوهری یا ثابت بودن قالی خواهد بود و البته باید دولت از مقابل يك همچو مسئله مهم و يك چنین صنعت نفیس ایران بدل مساعدت کند مثل اینکه در اروپا يك کارخانه برای اینکه جنسش معروف شود مبالغی خرج می کند پول اعلان های متنوعه می دهند و با اشکال مختلفه خوبی جنس خودش را به تمام دنیا اعلام

می کنند حکومت ما هم که علاقمند بصنعت است باید توجه بفرماید و بتوسط وزرای مختار و نمایندگان سیاسی خودشان در اروپا و سایر قطعات بوسیله اعلانات و عملیات موثره دیگر بتمام تجارت خانها و مشتریها خوبی جنس خود را ثابت کند و این بعقیده بنده عملی تر و آسان تر است

رئیس - اغلب اظهارات آقایان از موضوع خارج است زیرا این ماده راجع بتشخیص جوهری از غیر جوهری نیست این ماده فرضی می کند که جوهری و غیر جوهری را از یکدیگر تمیز داده اند و حقوق او را گرفته اند صحبت در خصوص صلاحیت و عدم صلاحیت نصب علامت است حالا بعضی آقایان لازم میدانند باید يك ماده دیگر راجع بتشخیص جوهری از غیر جوهری بنویسند فعلاً مذاکره درخه و من نصب علامت است و آقایان باید در این موضوع مذاکره بفرمایند آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی

(اجازه)

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - بنده در اصل صلاحیتش موافقم و معتقدم که بایستی مهر و علامتی روی قالیها گذارده شده و مخصوصاً به آقای اقبال السلطنه که میفرمایند ممکن است مهر را بردارند تذکر می دهم که الان به ساعت های طلا و مطلا يك کافندی نصب شده است و در روی آن می نویسند مطلا است یا چیز دیگر حالا اگر کسی این قطعه کاغذ را بردارد و تقلب بتاجر یا کاسب کرده ما هم باید بطوری بکنیم که متاعمان از تعرض مصون باشد و معلوم باشد که این قالی یا ثابت است یا جوهری و بهتر این است که علامت داشته باشد ولی چیزی که هست این است که باین وسیله ممکن است از تجار يك چیزی گرفته بشود و بعقیده بنده خوب است روی همان مهر کلمه مجانی نوشته شود تا باین وسیله بر تجار تعمیلی نشود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده تصور می کنم مطلب دارد قدری غلطی خود گفتگو راجع بحمل قالی بخارجه و جوهری بودن و غیر جوهری بودن آن نیست گفتگو در این است که باید وسائل ترویج قالی ثابت رنگ را فراهم آورد يك راه آن این است که از قالی جوهری حق العبور گرفته شود که بافتن و تجارتش صرف بکند تا قالی ثابت توسعه پیدا کند و ترقی نماید و اما راجع باینکه در موقع صدور نشان داشته باشد که معلوم باشد ثابت است یا غیر ثابت بنده هیچ فلسفه نمی بینم و هیچ مربوط باین چیزی که مطرح مذاکره است نیست کدام

مال التجاره از منسوجات یا غیر منسوجات که بایران یا جاهای دیگر حمل میشود دارای مهر و نشان است که ماحالاً بیائیم و قالیهای خود را نشان بکار داریم ما میخواهیم از بافتن قالی جوهری در ایران جلوگیری کنیم اما در موقع صدور علامت داشته باشد و یک تعمیلی برتجار بکنیم هیچ لزومی ندارد و مربوط به مقصودی که در این جا مطرح است نیست و بنده این مذاکرات را زائد می دانم ما در همه کارها تقلید از سایر ممالک میکنیم چه شده است که باید مال التجاره مان را نشان بگذاریم در صورتی که این کار را در همه جای دنیا نکرده اند

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده از آقای حاج شیخ اسدالله تمجید میکنم که توجه فرموده اند ما این کار را می کنیم که در ممالک خارجه نتوانند رنگ غیر ثابت را با رنگ ثابت مخلوط کنند که اسباب نکست تجارت ما و اسباب اقتصاد نیست بیک متاع نفیس ما میشود از اینجا که میخواهیم صادراتمان آزاد باشد گفتیم آزاد باشد منتهی عقیده بنده این بود که برای مخارج دولت صدشش گرفته شود ولی نباید این فلسفه را از دست بدهیم که در تمام تجارت خانها و کمیانی ها باید معلوم باشد قالیهای ایران کدام دارای رنگ جوهری است یا غیر جوهری این است که بنده پیشنهاد کرده ام دولت بتوسط سفرای خودش در تمام دول خارجه بتجارخانه ها معرفی کند آن قالی که دارای فلان مهر است جوهری است و آنکه دارای فلان مهر است ثابت است بنده نمی دانم چه طور می شود کسی در این ماده ایراد کند و از فرمایش آقای دولت آبادی هم تمجید میکنم که میفرمایند نوشته شود مجانی است آقا در همان گمرک که صدشش را می گیرند این مهر را میزنند دیگر چه زحمتی است برتجار مان گفتیم در داخله مهر زنند که اسباب زحمت باشد در گمرک این مهر را میزنند و صدشش را هم خواهند گرفت

رئیس - در این ماده مذاکرات کافی است یا خیر؟

(چه می گفتند کافی است)

رئیس - پس رای می گیریم آقایانی که این ماده را تصویب می کنند قیام فرمایند

(عده قیامی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد حالا باید تکلیف ماده اول پیشنهاد آقای وحیدالملک و فهم الملک معلوم شود

(ماده اول پیشنهاد آقای وحیدالملک بمضمون ذیل قرائت شد)

این مواد ممنوعه شوند مورد سیاستی که در قانون گمرکی مقرر است خواهند بود

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو - این پیشنهادی که شده است بنده علت آنرا نمایی دانم چیست اداره گمرک تا بحال دستوری داشته از ورود این نوع رنگها جلوگیری میکند و اگر قاچاق بکیرد آتش بزند هیچ چیز آن قانون را نسخ نکرده که الان ما یک چنین پیشنهادی را تصویب کنیم خوب است آقایان لزوم آن را توضیح بدهند

وحیدالملک - اجازه میفرمائید

رئیس - بفرمائید

وحیدالملک - بنده بر عکس آقای ارباب این قید را خیلی لازم می دانم رنگهای غیر ثابت همان رنگهای آتیلین است مخصوصاً برای ممنوع بودن ورود رنگ جوهر بایران بنده این ماده را خیلی لازم میدانم و دیگر اینکه کلیه رنگ هائی که وارد میشود ممنوع نیست فقط باید از رنگ های خیلی بد و غیر ثابت که در خارجه ارزان فروخته میشود جلوگیری کرد ولی رنگ های ثابت که معروف به رنگهای الرازین است باید آزاد باشد ولی ورود رنگهای غیر ثابت یعنی آتیلین باید قلعن شود و چنانچه عرض کردم مجلس شورای ملی یا باید عملیات بیست ساله گذشته دولت را تصویب کند یا نرود زیرا بیست و سه سال است ورود رنگ جوهر به ایران قلعن است و دولت یک عملیاتی کرده است که قابل تحسین و تمجید بوده آقایان باید تصدیق کنند که رنگهای بد در این مملکت داخل نشود و این متاع نفیس را که از قدیم در ایران رواج داشته ضایع کنند

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا - بنده عرض میکنم اولاً قانون گمرک منحصر باین يك ماده نیست هر وقت قانون گمرک به مجلس آمد این ماده هم جزو آن خواهد بود اختصاص ندارد که الان ما بیائیم با اینکه نمایانم قانون گمرک در باب جوهر چیست و مجازاتش چیست رای بنده هم بهتر این است اگر باید در این موضوع مذاکره شود يك مقدماتی برای ما تهیه کنند که ما ببنیم تعرفه گمرکی چه چیز است و عملیات بیست و سه ساله دولت چیست و اساساً چون اطلاع نداریم همانطور که آقای ارباب فرمودند خوب است بماند تا قانون گمرکی بمجلس بیاید یا اقلاً به جلسه آتیه موکول شود

رئیس - این مسئله اصلی است که فرمایش را رای دادید فرمایش همان پیشنهاد آقای فهم الملک و وحیدالملک بود که رای

دادید در این صورت نمیشود اصلش را رجوع به تعرفه گمرکی کرد و فرمایش را رای داد اول باید قلعن را رای بدهید و بعد مجازات را و آنکه رای دادید راجع بمجازات بود حالا اگر اذهان حاضر نیست و آقایان مایلند مراجعه به کمیسیون شود تا در ثانی مواد را بطور خوبی پیشنهاد نمایند

(جمعی تصدیق کردند)

وزیر جنگ - اولاً بودجه وزارت جنگ را تقدیم میکنم ثانیاً لایحه است راجع باعزام عده شاگرد برای تحصیل علوم نظام بخارجه یعنی بفرانسه تقدیم می شود و خواهش میکنم قرائت شود

(آقای منصورالملک بشرح آتی قرائت نمودند)

مجلس مقدس شورای ملی شاهانه ارکانه لزوم توجه مخصوص به اصلاحات قشونی محتاج بعرض و ذکر نیست و از همین نقطه نظر وزارت جنگ یکی از اصلاحاتی را که در نظر داشته است تهیه صاحب منصبان عالم کار آزموده است و برای نیل باین مقصود وزارت جنگ لازم میدانند یک عده صاحب منصب برای تکمیل تحصیلات نظامی در قشون مختلفه بیکي از ممالک اروپا اعزام کردند از طرف دولت در این باب اقدامات مفصلی بعمل آمده و حتی راجع بمیزان حقوق محصلین در اروپا و مخارج مسافرت آنان نیز تحقیقاتی شده است پیشنهادی که از وزارت جنگ ذیلاً تقدیم میشود این است که فعلاً پنجاه و شش محصل و چهار نفر صاحب منصب ارشد که جمعی شصت نفر میشوند برای تکمیل تحصیلات نظامی بفرانسه اعزام میشوند

سی نفر از این عده يك سال در آنجا مانده و بعد از تکمیل تحصیلات و دیدن عملیات نظامی و اداری بایران مراجعت خواهند نمود و سی نفر دیگر دو سال در فرانسه متوقف بوده مشغول تکمیل تحصیلات و عملیات نظامی خواهند بود مخارج پنجاه و شش نفر محصل برای هر نفری ده هزار و نهصد و پنجاه فرانک در سال بر آورده شده است که برای پنجاه و شش نفرش صد و سیزده هزار و دویست فرانک در سال میشود

برای چهار نفر صاحب منصب ارشد از قرار هر نفری چهارده هزار و شصت فرانک در سال و برای چهار نفر پنجاه و هشت هزار و چهار صد فرانک بر آورد شده است

جمع مخارج تحصیلات شصت نفر در يك سال ۶۷۱۶۰۰ فرانک است علاوه بر مبلغ فوق خرج مسافرت هر يك از شصت نفر از ایران تا فرانسه نفری سیصد تومان بر آورده شده است که جمعا سیزده هزار تومان میشود اعتباری که در سال آتیه تقاضا خواهد

شد عبارت از مخارج مراجعت سی نفری که يك سال باید بمانند و خرج تحصیلی سی نفر دوساله خواهد بود فعلاً بنا بر آنچه عرض شد ماده واحده ذیلاً تقدیم میشود و تمثالی تصویب آن میشود

ماده واحده - مجلس شورای ملی تصویب می نماید که در هفدهم اسفند ایت نیل ۱۳۰۱ بمبلغ ۶۷۱۶۰۰ فرانک مخارج تحصیل يك ساله شصت نفر محصل نظامی در اروپا بمبلغ ۱۸۰۰۰ تومان برای مخارج مسافرت عده مزبور بفرانسه بوزارت جنگ اعتبار داده میشود

رئیس الوزراء - امضاء حسن مشیرالدوله

وزیر جنگ - و فرمانده کل قشون

امضاء رضا رئیس - آقای سردار معظم کردستانی

(اجازه)

سردار معظم - چون دائماً در مجلس شورای ملی مذاکره میشود که خاده را باید تشویق و خائنین را باید مجازات داد بنده در این موقع مقتضی میدانم علی الوضیفة مختصری عرض کنم

دولت ایران که یکی از دولت های عظیم و همواره دارای قشون منظم بوده متأسفانه در این سنوات اخیر بواسطه بعضی بیش آمدها قشون ایران صورت بدی بطور گرفته بود و عملیات وزارت جنگ بکلی غیر منتظره بود

اما از آنجائی که تفضل خداوندی همیشه همراه این آب و خاک است و بعد هر نوبدی بسی امیده است الحق والانصاف در این يك ساله آن انتظاری که ما از يك وزیر جنگ ایرانی داشتیم که دارای يك صفاتی باشد و برای این مملکت کار بکند از شخص آقای سردار سیه دیدیم بنده از طرف خودم لازم میدانم قدر دانسی از زحمات ایشان کرده باهم زیرا برای ایران وزیر جنگی لازم است که ایرانیت و اسلامیت و شجاعت و تهور داشته باشد و اقدامات او عملاً ثابت شده باشد و در این مدت چهارده ماهه دیدیم آقای سردار سیه علا نشان دادند که ایرانی لایق است و پایه قشون ما را الله والحمد لله باین مقامات عالی رسانیدند و امیدوارم من بعد هم رو بترایید باشد

خصوصاً برای قلع و قمع اشاری که در گوشه و زوایای مملکت بودند و در اغلب مواقع دولت های وقت و مجلس و بلکه کلیه اهالی را در زحمت واضطرار نگاه میداشتند و بحمد الله تعالی می بینیم قشون نیرومند ایران بواسطه توجهات يك نفر وزیر لایق روز بروز در تزايد و مملکت رو به امنیت و آسایش می رود و امشب هم که آقای وزیر جنگ بودجه وزارت جنگ را

به مجلس شورای ملی تقدیم میدارند حقاً يك شب تاریخی و يك شب پرافتخاری است و در این موقع بنده مفتنم میدانم از شخص آقای رئیس الوزراء تشکر نموده و عرض کنم این فصل تقدیم بودجه کل مملکت هم به مجلس شورای ملی بر فصول دوره برجسته و مشعشع زندگانی ایشان افزوده شد و امیدوار هستم پایه قشون ایران با بودن چنین دولتی منظم تر و بهتر شده و در برقراری و تکامل پرورد و امیدواریم با خواست خداوندی در ظل عنایت سلطان محبوب ما و با توجه يك چنین رئیس الوزراء محترمی که طرف اعتماد تمام ملت هستند امنیت و عدالت سرتاسر مملکت را فرا گیرد تا کلیه افراد و احاد این کشور در مهد امان و آزادی و در بستر مسرت و خوشوقتی براحمتی آسایش کنند در خانه و در پایان عرایض خود توجه شخص اول و وزیر جنگ را به تکمیل انتظام صفحه آذربایجان جلب میکنم و عرض می کنم چون خطه مزبور همسایه شمالی کردستان و يك قسمت از فکر و خیال ما معطوف و توجه بآن سامان است و امیدواریم که با فضل خداوندی و تائید سبحانی در این دوره چهارم مجلس شورای ملی به اصلاح و انتظام آن حدود موفق شده و تمام آقایانی که در این مجلس شرف حضور بهم رسانیده اند بانجام وظائف مهمی که عهده دار آن هستند موفق شوند

رئیس - آقای وحید الملک (اجازه)

وحید الملک - عرضی ندارم
رئیس - آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی

(اجازه)

حاج میرزا علی محمد - بنده يك سؤالی داشتم و آن این است که می خواستم بفهمم این عدو را که بارو میفرستند اینها را در يك فن یا دو فن از آن فنون نظامی تربیت خواهند نمود یا تمام فنون نظامی را تحصیل خواهند نمود آیا ممکن است این تقسیماتی را که نموده اند بیان نمایند

رئیس - اینها مسائلی است که باید در کمیسیون مطرح شود

جلسه آتیه شب چهارشنبه نوزدهم نور دستور اولاً مسئله قالی جوهری و بعد راجع بمسئله ریات و شهریه ها

وزیر عدلیه - بنده در جلسه گذشته تقاضا کرده بودم که برای جلسه امشب بودجه وزارت عدلیه را جزو دستور بگذارند امشب که وقت نشد تقاضا میکنم برای جلسه آتیه جزو دستور شود

رئیس - چون رایزنی راجع به بودجه عدلیه ضمیمه کرده بودند آن ضمیمه

هنوز طبع نشده بود امشب از طبع خارج شده است در هر صورت در جلسه آتیه بعد از مسئله قالی جوهری بودجه وزارت عدلیه جزو دستور خواهد بود

(مجلس شش ساعت و نیم از شب

گذشته ختم شد)

رئیس مجلس - موتمن الملك

جلسه فردا هشتم

صورت مشروح مجلس - یوم پنجشنبه یازدهم برج جوزا ۱۳۰۱ مطابق چهارم شوال ۱۳۴۰

(مجلس تقریباً ۳ ساعت قبل از ظهر بریاست آقای موتمن الملك تشکیل گردید صورت مجلس لایحه هفدهم نور را آقای منتصر الملك قرائت نمودند)

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست ؟

(بعضی گفتند خیر)

رئیس - صورت جلسه تصویب شد دستور امروز چنانچه چند روز قبل اعلان شده است لایحه راجع بمسئله ریات اعضا ادارات دولت و هیئت های شوروی است ولی مطلب دیگری هست که بواسطه فوریتش باید بعرض آقایان برسد و آن این است که در چندی قبل بنا بود فرائض طرف کردستان اعزام شود و برای اعزام این قوا وجهی لازم بود نظر باینکه جزو معاملات عادی دولت است باینکه مذاکره کرده بودند وجهی بطور مساعد داده شود و از عایدات گمرکی به چهار قسط مسترد شود باینکه گفته بوده است هر چند این مسئله جزو معاملات عادی دولت است

ولی بالفعل چون هیئت دولتی نیست وجه داده نمی شود مگر اینکه از طرف مجلس اجازه داده شود و رئیس مجلس هم امضا کند این است که لازم دانستم بعرض آقایان برسانم در صورتیکه تصویب فرمایند وزارت مالیه يك کروار از بانک شاهنشاهی استقراضی کند یعنی مساعد بگیرد و از وجوه گمرک به چهار قسط مسترد شود و تنزیل وجه هم بر حسب معمول صدی نه است.

آقای فهم الملک

(اجازه)

فهم الملک - این مسئله چیز تازه ای نیست معمول هم بوده است زیرا بیشتر عایدات دولت حاضر و مرتب نبوده و در آخر هر ماه مرتباً نمی رسد در یک قسمت سال کمتر و در يك قسمت زیاد تر است و وزارت مالیه هم با بانک حساب جاری دارد

ویك وجهی از بانک بعنوان مساعد می گیرد و محللهائی برای تمهید آن معین می کنند و ربع آن هم صد نه است نهایت چون فعلاً هیئت دولت نیست يك قدری کار مشکل شده است اگر هیئت دولتی بود وزارت مالیه می توانست این معامله را مستقیماً بکند حالا يك کروار تومان از

برای اعزام قوا بنقاط مهمه - فوریت لازم شده است و شاید انتظار تمین هیئت دولت اسباب تاخیر کار بشود این است که در اصل مطلب بنده کاملاً موافقم ولی فقط چیزی که لازم است قدری دقت شود یعنی اقساط است که اگر بخواهند در چهار قسط تادیه کنند ممکن است در این ماه های تابستان قدری اسباب تنگدستی دولت بشود اگر اقساط بیشتر قرار دهند بهتر است یعنی در هشت قسط و ده قسط قرار دهند و اسباب تنگدستی دولت نشده و دیگر اینکه خوب است محل اوراق فقط از عایدات گمرک جنوب قرار دهند چنانچه این ملاحظه همیشه می شود و هر وقت از بانک شاهنشاهی قرض می شد عایدات گمرکی جنوب را محل تادیه از قرض قرار می دادند والا در اصل موضوع چنانکه عرض کردم گمان می کنم کسی مخالف نباشد

رئیس - چنانچه عرض کردم و آقای فهم الملک هم توضیح دادند این مسئله جزو معاملات عادی دولت است و اگر حکومتی بوده دیگر بمجلس مراجعه نمی شد ولی چون حکومتی نیست بمجلس مراجعه شده است راجع باقساط هم این طور مذاکره شد که در چهار قسط بپردازند

حالا اگر اصل مسئله تصویب شد بوزارت مالیه خاطر نشان خواهد شد در صورتی که موفق شوند اقساطش را زیاد تر نمایند

(جمعی گفتند صحیح است)

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - تصور میکنم این قضیه همانطور که فرمودند مطلب مشکل و خلاف رویه نباشد چیزی که لازم است تذکر بدهم این است که البته آقایان از اوضاع حاضر اطلاع دارند و میدانند که لازمترین و واجب ترین خرج از برای دولت و مجلس همین است و باید امروزه جلوگیری از این اغتشاشات و انقلاباتی که در اطراف بروز کرده بشود و قوای نظامی مملکت در این موقع باید فداکاری نمایند حالا نمی خواهم داخل اصل مطلب بشوم که چرا این اغتشاشات فراهم شده و از چه نقطه نظر بوده و محرك آن کی است ولی هر چه هست مردم در زحمت و فشار هستند و هات و قصبات غارت می شود و اموال مردم بتاراج میرود بنده اطلاع دارم که در صفحات خودمان بکنفرانس که راحت باشد و باید فوریت از این انقلابات جلوگیری شده و اسباب آلودگی مردم فراهم نشود البته این معامله هم معامله عادی است و این مخارجی که می شود معلوم است از باب بودجه وزارت جنگ محسوب می شود

پس این بنظر بنده اشکالی ندارد بودجه وزارت جنگ معین است و این وجه

را جزو بودجه دانسته حساب می کنند و به صرف می رسانند

این يك امر عادی است و بنده لازم می دانم فوریت تصویب شود بلکه دولت می تواند از این مخالفتی که در اطراف مملکت پرو می کنند جلو گیری کند

رئیس - آقای کازرانی موافقت ؟
آقا میرزا علی کازرانی - بنده عرضی ندارم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقای سید یعقوب - بنده کاملاً موافق هستم زیرا از نقطه نظر تامین مملکت است و از نقطه نظر امنیت هراقلامی مجلس بگردد بنده موافق هستم ولی اینکه آقای فهم الملک فرمودند باید این وجه را از عایدات گمرک جنوب بدهند عرض می کنم مجلس بوزارت مالیه اجازه می دهد يك یولی را قرض کنیم و دولت مجاز است از هر مجلس که می خواهد آن را بدهد و سابق هم همین طور بوده است و اختصاص بگمرک جنوب داشته باشد

رئیس - آقای سهام السلطان و آقای شیخ المراد زاده هم موافقت ؟

سهام السلطان - بلی موافقم
رئیس - آقای آقا سید فاضل هم موافقت ؟

آقا سید فاضل - بلی موافقم

رئیس - پس باید رای بگیریم عرض این است که يك کروار تومان مساعد از بابت عایدات گمرکات از بانک شاهنشاهی گرفته شود که به چهار قسط پرداخته شود و تنزیل هم صدی نه است

آقایانی که این اجازه را می دهند قیام فرمایند

(اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد لایحه راجع بمسئله ریات اعضای دولت و هیئت های شوروی مطرح مذاکره است شور دوم است ماده اول قرائت می شود

(آقای نظام الدوله بمضمون ذیل قرائت نمودند)

ماده اول - اشخاصی که در هیئت شوروی یا در دربار و کابینه سلطنتی یا ادارات دولتی و یا اجتماعی (مانند بلدی) موقتاً یا دائماً دارای مقرری خدمت (بهر عنوان که باشد) هستند هرگاه دارای مستمری دیوانی یا شهریه بهر صیقه که بود و مدارج قانونی را طی کرده است باشند به نسبت تقسیم ماهیانه برای مدتی که مقرری خدمت اخذ می نمایند از اخذ و شهریه و غیره محروم خواهند بود

ولی اگر مبلغ مقرری ماهیانه کمتر از شهریه و یا کمتر از یکدوازدهم کلیه مستمری سالانه که مدارج قانونی را طی کرده است باشد در این صورت از مازاد آن

استفاده خواهند نمود.

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده موافقم
رئیس - آقای کاظمی چهارم
آقای میرزا علی کاظمی - بنده موافقم
رضی ندارم.

رئیس - آقای فهمیم الملك (اجازه نطق)

فهمیم الملك - بنده باز همان مخالفتی را که در غور اول عرض کردم تجدید میکنم و لایحه که هیچکس با بنده موافقت نکند و آن مسئله حقوق هیئت شوروی و در بار است که یاد آوردی کردم هیئت

شوروی یعنی مجلس دارای يك حقوقی است و بودجه اش باختیار خودش است و وزارت مالیه حق کنترل و نظارت در بودجه مجلس را ندارد و باز هم تکرار میکنم که بنده دارای شهریه و حقوق نیستم آقایان در شور اول فرمودند این پول را هم ملت میدهد و آن پول را هم ملت میدهد بنده هم میدانم که تمام مخارج مملکت را ملت میدهد لیکن بودجه مجلس باختیار خود مجلس است وزارت مالیه در جزئیات آن دخالت ندارد منتهی مجلس میتواند از وزارت مالیه سؤال کند که اسامی آقایان نمایندگان را نوشته و معین کند چه قدر حقوق دارند آنوقت آن حقوق را نهند از باب مقرری مجلسشان حساب کند ولی وزارت مالیه این حق را نباید داشته باشد که حقوق و کلارا جزو حقوق کار آن ها محسوب دارد زیرا این يك نظارتی است نسبت به بودجه مجلس و به علاوه حقوقی که بودجه داده می شود حقوق کار نیست برای اینکه این اشخاص در دوره تقنینیه ترفیع رتبه ندارند که اضافه حقوقی داشته باشند فقط يك مدد معاشی بآنها داده می شود برای يك مدت معینی و بعد هم می روند ربطی به حقوق ندارد این است که بقیه بنده نباید وزارت مالیه حق نظارت در بودجه مجلس داشته باشد و همچنین در باره بودجه دربار اگر این قانون شامل اعضاء دربار بشود باید وزارت مالیه از دربار برسد حقوق اجزاء آن چه قدر است ؟

تا اینکه مستوری آنها را از آن بابت حساب کنند ولی وزارت دربار صورت جزه نمی دهد و هیچ قانونی هم وزارت مالیه اجازه نمیدهد که وزارت دربار را مجبور کند صورت جزه بدهد پس وزارت مالیه حق نظارت و تفتیش در مخارج دربار داده نشده يك مبلغ کلی مثلاً سی هزار تومان برای دربار تصویب می شود دیگر وزارت مالیه نباید داخل در تقسیمات جزو بودجه بشود و چون این حق اساساً تصویب نشده است بنده این دو جمله را بورت را زائد می دانم ولی در باقی قسمت ها موافقم
سهم السلطان - چنانچه در

شور اول اظهار شد نبایستی ما بین و کلا یا اجزاء دربار و سایرین يك اختلافی باشد و نمیتوان در موقع وضع قانون باین قبیل استثنائات قائل شد بایستی که همه مقابل قانون مساوی باشند و اینکه آقای فهمیم الملك فرمودند دولت حق تفتیش در بودجه مجلس را بودجه دربار سلطنتی را ندارد گویا يك اشتباهی فرمودند البته بودجه مجلس بادر بار سلطنتی توسط اداره مباحثات بادر بار سلطنتی پرداخته خواهد شد ولی شهریه و حقوق توسط اداره مباحثات پرداخته نخواهد شد البته وزارت مالیه در موقع پرداخت حقوق بودجه یا با مضاعف دربارین ملاحظه را خواهد کرد اگر مستوری آن که تراز حقوق مقرری است محسوب میکنند و اگر زیادتر است البته مازاد او را بپرداخت خواهد کرد پس بنا براین حق رائدی وزارت مالیه در این موقع داده نخواهد شد و آن مطلبی که راجع به مجلس است یعنی خود مجلس باید نظارت کند به توسط خود مجلس پرداخته خواهد شد و آن قسمتی را که وزارت مالیه باید بپردازد در آن نظارت می کند و البته حقوق و کلاء هم معین است و وزارت مالیه اطلاع دارد و اگر چنانچه يك و کبلی بیشتر از دو بشت تومان مستوری داشت مازاد او را بپرداخته خواهد شد همین طور حقوق اعضاء دربار سلطنتی بنده هیچ مانعی برای این مسئله نمی بینم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده موافقم
رئیس - آقای آقا سید فاضل
چطور ؟

آقا سید فاضل - بنده هم موافقم
رئیس - آقای ارباب کیخسرو
موافقت یا مخالف ؟

ارباب کیخسرو - موافقم
رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب ؟
حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم موافقم

رئیس - آقای کروی
حاج شیخ محمد حسن کروی
موقف

رئیس - پس رأی میگیریم بپاره اول آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند (غالب نمایندگان قیام فرمودند)
رئیس - تصویب شده ماده دوم قرائت می شود

(بشرح ذیل قرائت شد)
ماده دوم - مستوری کلبه اشخاصی که بنام خرج تحصیل یا بعنوان دیگری در حق اولاد آن ها با اشخاص دیگری بر قرار شده است

در صورتی که مستوری مزبور درج قانونی را طی کرده باشد بخود آنها عودت نموده مشمول ماده اول خواهد بود
رئیس - آقای محمد هاشم میرزا موافقت ؟

محمد هاشم میرزا - بلی موافقت نمود
از يك مخالف عرض خواهم کرد
رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله
چطور ؟

حاج شیخ اسدالله - موافقم
رئیس - آقای میرزا علی محمد موافقت یا مخالف ؟

حاج میرزا علی محمد - مخالف
رئیس - بفرمائید

حاج میرزا علی محمد - اینکه نوشته اند مستوری کلبه اشخاصی که بنام خرج تحصیل یا بعنوان دیگری در حق اولاد آن ها با اشخاص دیگری برقرار شده است آخر اگر مدارج قانونی را طی کرده باشد چگونه ما می توانیم بگوئیم بحالت اول برگردد و اگر مدارج قانونی را طی نکرده باشد چطور می توانیم بگوئیم در حق اولاد آن ها برقرار شده پس اگر مدارج قانونی را حق اولاد طی کرده باشد چگونه می توان گفت بحالت اول برگردد مشمول ماده اول بشود ؟

سهم السلطان - بعضی حقوقات است که مدارج قانونی را طی کرده و بموجب قانون برای يك اشخاصی تصویب شده و آن اشخاص آمده اند مستوری خودشان را دربار اولادشان یا دیگری برقرار کرده اند و این مسئله از ترتیب قانون وظایف خارج است و آن نظریه مجلس در موقع قانون وظایف داشته از بین می رود بدین لحاظ در اینجا قید شده مستوریانی که مدارج قانونی را طی کرده و در باره اولادشان معین کرده اند باید بخودشان برگردد که در واقع قانون وظایف دربار آن ها مجری شده ولی بعضی ها هستند که شهریه و حقوقی داشته اند که مدارج قانونی را اصلاً طی نکرده يك دولتی آن مستوری را برقرار کرده و او هم آمده دربار پسرش یا یکی از اقوامش برقرار کرده آن هیچ رسمیت ندارد و بکلی از درجه اعتبار ساقط است ولی در صورتی که سابقاً مدارج قانونی را طی کرده باشد دربار اولاد یا کسی دیگر برقرار شده باشد البته بصاحب اولیه اش بر می گردد و مشمول ماده اول خواهد بود اما در صورتی مدارج قانونی را طی نکرده باشد کان لم یکن فرض میشود.

رئیس - آقای آقا میرزا سید حسن کاشانی - موافقت یا مخالف ؟

آقا میرزا سید حسن کاشانی - مخالف
رئیس - بفرمائید

آقا میرزا سید حسن کاشانی - ملت اینکه يك اشخاصی مشمول تحصیل می شوند و حقوق پدرشان داشته و در حق آنها بر قرار کرده اند حالا پدرشان برگردانیم چیست در حالتی که همان حقوق بموجب قانون وظایف در حق اولاد آنها بر قرار

خواهد شد حالا ما نمی دانیم پدرش برگردانند یا نه
مرد بیاسر که از حالا برگردانیم پدرشان و انگهی باید مجلس آنها را هم که مدارج قانونی را طی نکرده تحقیق استحقاق و عدم استحقاقشان را بکند اگر واقعا مستحقند بدهد و اگر مستحق نیستند ندهد.
رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله.

(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده مطلب را توضیح می دهم و آقای آقا میرزا سید حسن هم توجه فرمایند يك اشخاصی دارای مستوری بوده اند که در دوره های سابق تصویب شده اینها در ادوات دولتی مستخدم بوده اند برای خاطر اینکه از حقوق مستوری خود هم استفاده کنند آمده اند تصویب نامه در حق اولادشان صادر کرده اند که از هر دو استفاده کنند و گفته اند چون اولادمان تحصیل می کند باید مستوری ما در حق آنها شهریه شود این يك قسمت است يك قسمتهای دیگری هست مثلاً حقوقی را که می گیرند چون دوریال یا به قران داده می شود و می خواسته اند تومان تومان بگیرند برای اولاد خودشان برقرار می کنند که هم تومان تومان بطور شهریه بگیرند و هم مشمول قانون وظایف نباشند ما نباید بنام تحصیل اجازه بدهیم که هر کس مرتکب برخلاف قانونی بشود قوانین را هم باید مقدس دانست و اگر مراعاتی باید برای معصومین بشود در موقع خود و از مجرای قانون باید بشود این است که نظریه کمیسیون این بود که اگر بعضی اشخاص حقوقی برای اولاد یا کسان خودشان بنام تحصیل یا بعنوان دیگری برقرار کرده اند برگردد اول یعنی در حق خود او مستوری شود آنوقت اگر دارای حقوق دولتی است از مستوری محروم شود و اگر دارای شغل دولتی نیست از مستوری خود در زمان حیات استفاده می کند و پس از فوت مشمول قانون وظایف میشود و تا ۱۰ سال نصف آن بوریه اش برسد این نظریه کمیسیون است و تصور می کنم خیلی هم روشن باشد و اینکه آقای آقا میرزا سید حسن فرمودند هیچ مربوط باین ماده نبود.

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب موافقت یا مخالف ؟

حاج میرزا عبدالوهاب - موافقم
رئیس - آقای تدین چطور ؟

آقا سید محمد تدین - موافقم
رئیس - آقای آقا سید فاضل

آقا سید فاضل - بنده هم موافقم
رئیس - آقای عماد السلطنه نیز موافقت ؟

عماد السلطنه خراسانی - بلی بنده هم موافقم

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم
رئیس - آقای حاج شیخ محمد حسن کروی

کروی -

حاج شیخ محمد حسن گروسی

بنده هم موافقم.

رئیس - آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی هم موافقت؟

آقا سید محمد تقی - بلی موافقم
رئیس - پس رأی می گیریم به ماده دوم آقایانی که ماده دوم را تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شده ماده سوم قرائت می شود.

(آقای منتصرالملک بمضمون -

ذیل قرائت نمودند)

ماده سوم - جمع چند شغل موظف ممنوع است مگر لای ضروره موقتاً و در این صورت فقرات ذیل مرعی خواهد شد.

(۱) هر يك از مأمورین دولتی كه شغل رتبه مادون خود را متكفل باشد حق دارد تمام حقوق شخصی و معادل نصف حقوق رتبه مادون خود را دریافت دارد.

(ب) هر يك از مأمورین دولتی كه بعنوان كفالت شغل بالاتری را اشغال نماید حق دارد نصف حقوق شخصی و نصف از حقوق آنکسی را كه قائم مقام او است دریافت دارد.
(ج) در صورتی كه کسی كفالت هم رتبه خود را بنماید حق دارد تمام حقوق خود را بمالوه ثلث حقوق آنکسی را كه قائم مقام او است دریافت دارد.

رئیس - این قسمت مطرح است جمع چند شغل موظف ممنوع است.

مگر لای ضروره موقتاً در این صورت فقرات ذیل مرعی خواهد شد

آقای گزازانی

(اجازه)

آقای میرزا علی گزازانی -

قانون گذار در اکثر موارد باید بدین ترتیب بدهد.

در این ماده کمی گوید لای ضروره موقتاً بکنفر می تواند كه شغل موظف را تكفل كند بنده مخالفم زیرا بکنفر مأمور وقت خودش را كلیتاً بمقوق معینی بدولت فروخته است ودولت می تواند هر استفاده كه از وجود او ساخته می شود در اوقات معینه از او بنماید یعنی می تواند باو شغل مادون با مافوقش را وا گذار كند و اگر بگوید شغلش باو اجازه نمی دهد كه کارهای مادون خود را بکند بطور وقتی حقوق گرفت می تواند ولی اگر نگرفت باو اجازه نمی دهد ؟ بمالوه بنده عرض می کنم این كله لای ضروره يك كله لاستیکی است و می شود خیلی سوء استفاده ها از او كرد چنانكه در ایام گذشته دیدیم از قانون خیلی استفاده ها كردند بیشتر از آنچه كه از استبداد استفاده می کردند باین جهت بنده این جمله را بكلی فله می دانم وحذفش را واجب می شم.

نصرةالدوله مخبر کمیسیون

بوجه - آقای گزازانی بعنوان مخالف باقسمت اول ماده سوم فرمایشی فرمودند ولی بنده این استفاده را از كلمات ایشان نكردم زیرا مخالف بودن با این قسمت این است كه معتقد باشد چون چند شغل موظف ممنوع است بدون این كه هیچ استثنائی داشته باشد یعنی هیچ مأمور دولتی حق تكفل دوشغل را ندارد و بنده تصور میكنم ایراد ایشان راجع بقسمت های بعد بود در اینصورت خوب بود فرمایشاتشان را در قسمت های بعد می فرمودند بهر حال باید اول به پیشم چون چند شغل موظف ممنوع است باینست و اگر ممنوع است استثناء هائی برای او هست یا نه ؟ فعلاً باید این اصل مطرح شود و باقی فرمایشات آقای گزازانی را در موقع مذاكره قسمت های بعد جواب عرض می كنم.

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی راجع بقسمت اول فرمایشی دارید؟

حاج میرزا مرتضی - بلی رئیس - بفرمائید

حاج میرزا مرتضی - بنده سابقاً عرض كردم نظر بكثرت بیکار های مملكت و قلت كار در مملكت با جمع چند شغل موظف مخالفم بجهت این كه متنفذین كه در ادارات هستند باین قانون متمسك می شوند و هر يك دوسه كرسی را اشغال می كنند و اشخاص بیچاره كه يك كرسی دارند یا هیچ ندارند بیکار می مانند و برای معیشت دچار هسرت و دست تنگی می شوند عقیده بنده این است كه جمع چند شغل موظف ممنوع است و هیچكس بیش از يك شغل در ادارات نباید داشته باشد.

نصرةالدوله - این مخالفت

آقای حاج میرزا مرتضی داخل در اصل موضوع و اصولی است ولی بنده تصور می كنم این ملاحظه را كه ایشان می فرمایند یعنی تصور می فرمایند ممكن است يك همه از این مسئله سوء استفاده كرده و در يك اداره بكنفر چند صندلی را اشغال كند ولو این كه این ملاحظه بنظر خیلی غریب میاید ولی باین حال البته باید در نظر گرفت كه در موقع قانونگذاری همیشه باید كار ادارات ودولت را تسهیل كرد نه اینکه يك ایرادات و قیودات را پیش آورد كه اسباب بستن دست دولت باشد چنانچه ملاحظه می فرمایند در این جا نوشته شده است موقتاً و لای ضروره مثلاً يك وزیر یا يك رئیس اداره در يك موقع ناخوش می شود یا استعفا می دهد در این موقع بكنفر باید كارهای او را رسیدگی كند در این صورت مدتی برای دولت لازم است كه بكنفر شخص با اطلاع را بجای او بگمارد و در حقیقت این يك شغل جدیدی نیست و شاید پس ۱۵ یا ۲۰ روز خود آن شخص برگردد و سر كار خودش بیاید بهر

جهت این چیزی را كه شما بفرمایید اینطور می شود كه ما ادارات را مجبور كنیم كه اگر يك چنین موقعی پیش آید یعنی بكنفر مرض یا مستعفی شد آن كار همین طور موقوف بماند یا اینکه بكنفر شخص ناشی را بجای او بگمارند كه نتواند آن كار را اداره كند بنده عقیده ام این است این ملاحظه را كه حضرت عالی می فرمایند این اندازه هاموردخوف و وحشت نباشد و اگر سابقه ادارات مراجعه بفرمائید هیچ وقت در هیچ اداره این سابقه را كه حضرت عالی تصور می فرمائید پیش نپاییده است.

حاج میرزا مرتضی - چرا رئیس الوزرا غالباً دو شغل دارد هم ریاست وزرا و هم وزارت داخله

نصرةالدوله - این قضیه ریاست وزراء كه می فرمایند اینك مرحله علیحدت است و اگر در جای دیگر مطرح شد خدمت حضرت عالی عرض می كنم در کمیسیون هم این مطلب مذاكره شد و عقیده اغلب آقایان اعضاء کمیسیون این بود كه این مسئله از نقطه نظر صلاح اندیشی است و مستثنی می باشد پس بعقیده بنده يك امری كه هیچ مورد ندارد و تا كنون هم در ادارات مورد پیدا نكرده كه بكنفر چند شغل را اشغال كرده باشد ما نباید این قیودات پیش بیاوریم

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده در قسمت اول عرض ندارم

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا - بنده موافقم.

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب

عبدالوهاب - (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده عرض می كنم این لای ضروره باید تفسیر شود چون این كلمه است لاستیکی و قابل كش است ممكن است بكنفر مافوق مادون خود را از كار ببندازد و بگوید ضرورت اقتضا كرده است آنوقت این لای ضروره اسباب مرجع و مرجع ادارات می شود همین طور لفظ موقتاً هم باید بكمیزانی داشته باشد برای اینکه تا ۶ ماه یا يكسال هم ممكن است بگویند ضرورت این طور اقتضا كرده است كه بكنفر در این مدت دو حقوق بگیرد بنابراین این لفظ لای ضروره و موقتاً باید تفسیر شود.

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا - اولاً اینکه آقای حاج میرزا مرتضی تصور می فرمایند كه مردم بیکار خواهند ماند مگر كسار

فقط منحصر با استخدام در دو اثر دولتی است ؟

بلی در طهران شاید اینطور باشد ولی در سایر جاهای از آن فرسی نفر جزو مستخدمین دولت نیستند و این قانون هم فقط منحصر بطهران نیست كه ما يك صرفه جوئی هم دولت را از بین ببریم

مثلاً در بندر قشم يك معدنی پیدا می شود و وزارت فوائد عامه می خواهد تفتیشی در آن بعمل آورد بریاست كمرك آن جا می نویسد كه بكنفر از اعضاء كمرك برود در آنجا تفتیش بکند

حالا اینطور بصرفه جوئی نزد بكنتر است یا اینکه بكنفر مأمور از این بابك حقوق كمرك و يك خرج مسافرت زیادی بفرستند یعنی تقریباً با نصف تومان خرج مسافرت و ماهی يكصد تومان بآن شخص حقوق بدهند در صورتی كه سالی دو صد و پنجاه تومان هایدی آن معدن باشد؟

بامثلاً بكونت ضرورت اقتضا می كند يك حاكم یا يك مأموری را تفتیش بدهند چنانچه از سابق هم این مسئله معمول بوده است خصوصاً حقوق حكام در آن دوم و سوم كه معاون هم ندارد بكنفر از اجراء كمرك یا تكمیر افسانه را بیست یا سی روز بجای او می گمارند تا تكلیف حكومت آنجا معین بشود

این ها چیز هائی است كه تماماً برای دولت پیش می آید از نقطه نظر صرفه جوئی هم خوبی هم خیلی مفید است

اما اینکه آقای حاج میرزا عبدالوهاب بعض ضرورت درجه فوق است خیر این طور نیست بعض ضرورت دولت و وزارت خانه است نه اشخاصی ما فوق به طوری كه در کمیسیون حساب كرده اند و این قانون سالی سیصد چهار صد هزار تومان بدولت فایده می رساند از نقطه نظر امنیت این قانون باید از این قبیل جزئیات نادرا الوقوع اغماض كرد

رئیس - آقای حائری زاده

حائری زاده - بنده بطوری كه در شور اول هم عرض كرده در قانون اساسی دوم در پیش بینی كرده بكنی در مورد وزراء و بكنی در مورد و كلاً در شغل موظف را نمی توانند عهده دار باشند ولی امروز می بینم در تمام دوائر این مسئله سرایت كرده یعنی غالب اجزاء در ادارات دو شغل را اشغال می كنند و ما باید از این مسئله جلوگیری كنیم كه متنفذین نتوانند مشاغل را برای خودشان احتكار كنند این ماده بفرمایش آقایان لاستیکی و قابل كش است و متنفذین ادارات می توانند از آن استفاده كرده و مشاغل را برای خودشان احتكار كنند و در این مملكت هم کسی نیست كه كار را باو رجوع كنند و بگویند من از عهده اد را

اداره کردن آن بر نمی آیم همه ما مقام رئیس الوزرائی و وزارت را برای خودمان قائلیم در این مملکت هر کسی بگوید که می توانی فلان کار را اداره کنی و او اینکه از عهده او خارج باشد هیچ استعصاف ندارد آقایان می فرمایند از نقطه نظر صرفه جوئی باید از بعضی جزئیات صرفه نظر شود بلی این حرف صحیح است و باید صرفه جوئی بشود ولی نه در همه جا و همه وقت بدیهی است حکومت استبدادی مخارجش بهتراز حکومت شوروی است اگر نظر به صرفه جوئی است پس خوب است همان حکومت استبدادی باشد که به کفایت و احاطه مختار مطلق باشد و هر کاردانش می خواهد بکند و شاید مردم هم از بعضی جهات راحت تر باشند اما اینکه می فرمایند مثلاً ممکن است در بندر قشم فلان شغل بی صاحب بماند بنده عرض می کنم بعضی مشاغل ضروری است که ممکن است بعضی اشخاص مجازا کفالت کنند مثلاً حکومت معزول یا مستغنی شد ممکن است ریاست تلگراف خانه آن کار را مجازا تکفل کند و اگر برای بعضی کارها هم کسی پیدا نشد که مجازا آن کار را کفالت کند اعتباری که برای وزارت خانه ها منظور شده است برای همین است که آن بانزده روز یا بیست روز یک ماه که یک کرسی خالی بماند یک نفر بجای او برقرار کند ما اگر بخواهیم در این ماده باینطور رای بدهیم یک باب جدیدی باز می کنیم برای مجرم مانده اشخاص لایق از کار و باقی مانده اشخاص نا لایق بر کرسی ها

رئیس - آقای آقا سید یعقوب به مقرب موافقت با مخالف؟

آقا سید یعقوب - بنده سؤال از آقای میرداماد

رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب عرض می کنم قانون وقتی وضع می شود عمل کردن برخلاف آن قانون البته مجازاتی دارد در اینجا می نویسد چند شغل موظف ممنوع است حالا اگر کسی آمد و این کار را کرد یعنی چند شغل را اشغال کرد دوات برای او مجازاتی معین کرده است؟

بنده عقیده دارم که چند شغل بیک نفر داده نشود و حالا اگر کسی چند شغل را اشغال کرده تکلیف او چیست؟

رئیس - شما بعنوان سؤال مخالف کردید

سپهسالار السلطان منشی کمیسیون بودجه - اینکه آقای آقا سید یعقوب فرمودند چه مجازاتی برای اینکار معین شده عرض میکنم مجازات در اینجا نباید معین شود در اینجا فقط یک قانونی وضع می شود که جمع چند شغل موظف ممنوع است و البته در نظامنامه اداری و قانون مجازات باید مجازات شخص که از این قانون سر پیچی نموده معین شود در این جا

تعیین مجازات بشود و اما اینکه آقای حائری زاده فرمودند با آنکه یک نفر چند شغل موظف را اداره کند مخالفند کمیسیون هم همین نظر را داشت و به همین مناسبت در این قانون نوشته شده جمع چند شغل موظف ممنوع است پس از آنطرف هم در پاره موافق اتفاق می افتد که دولت احتیاج پیدا می کند که از وجود یک مأمور نسبت بدو کار استفاده کند مثلاً ملاحظه بفرمائید امروزه وجود حکام برای انتظام ایالات و ولایات چقدر لازم و با اهمیت است در این صورت اگر یک نفر حکام استعفا کند یا مریض شود یا مامنی داشته باشد که نتواند در حوزة حکومتی خود زیست نماید و از آنجا حرکت کند دولت مجبور است یک نفر از مأمورین خودش را تامدنی که حکومت ثانوی رفته است بجای آنجا بکارد که کفالت کار های او را بکند و اگر ما بخواهیم برای آن کفیل حقوقی قرار ندهیم حقیقتاً عین بی انصافی است زیرا آن شخص یک حقوق بجهت آن کاری که متصدی است می گیرد و بجهت این کاری که جدیداً کفالتش بآن شخص واگذار شده مجبوریم حقوقی برای او معین کنیم و البته تصدیق می فرمائید بعضی کارهای جزئی هم هست باین عسرت بودجه که ملاحظه می فرمائید این کارهای جزئی قابل این نیست که یک نفر مأمور بایک حقوق مکفی از این جا اعزام شود و امروزه کامی خواهم بودجه های خودمان را تعدیل کنیم اگر این ملاحظاتی را بکنیم از کجا باید بودجه ها تعدیل شود

البته هر وقت بودجه اقتضا کرد دوات هم خیلی از این پولها را خواهد بخشید ولی امروزه مقتضی نیست برای یک شغلی که شاید در عرض ماه دوساعت یا ۳ ساعت بیشتر کار ندارد دولت یک مأمور موظف بایک حقوق گزافی بفرستد و در این جا مخصوصاً دوقید شده است یکی لدی الضروره یکی هم موقتاً

کمیسیون برای اینکه از تمام اشکالات جلوگیری شود این دو مسئله را قید کرده که اول شرط ضرورت است و دوم شرط هم موقتی بودن است و فرمودند ممکن است رئیس یک اداره مادون خودش را معزول کند و از حقوق او استفاده کند خیر هیچ وجهی نیست وقتی ضرورت اقتضا کرد دولت بکنفران معزول میکنند و بگری را بجای آن میکارند نه اینکه هر مأموری بتواند مادون خود را خارج نماید

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - نظر اینکه تمام دلایل را آقایان بیان فرمودند بنده هم فقط باین مسئله اکتفا میکنم و موافق نظامنامه داخلی تقاضا می کنم این قسمت تجزیه شده یعنی یک مرتبه در قسمت اول که جمع چند شغل موظف ممنوع است رای گرفته شود و یک

مرتبه هم در مستثنائاتش نامها قین بتوانند در قسمتی که موافقت رای بدهند و قسمت دیگر را که مخالفت دارند رای ندهند

رئیس - آقای سید فاضل (اجازه)

آقا سید فاضل - بنده موافقم

رئیس - با همین عبارت موافقت

آقا سید فاضل - بلی با استثناء اولی -

الضروره موافقم

رئیس - بفرمائید

آقا سید فاضل - این مسئله معلوم است وقتی که قانون گذار قانونی را وضع میکند باید طوری باشد که با اصطلاح نزدیک باشد در اینجا نوشته شده جمع چند شغل موظف ممنوع است و این استثنائی که شده است برای این است که در اطراف مملکت بوقت بعضی از مأمورین منصرف میشوند و طول می کشد تا مأموری عوض آن منصرف برود یا صرفه ندارد که دولت بکنفر مأمور دیگر بجای او بفرستد این است که دولت بیکبار از مأمورینی که در آن نقطه هستند حکم میکند که مقام آن مأمور منصرف را هم تکفل نماید و تشخیص ضرورت هم بادولت وقت است که بگوید ضرورت مقتضی است فلان کار باشد یا مقتضی نیست و با اشخاص موقوف نیست که مادون خود را معزول کند که تمام حقوق یا ثلث حقوق آن شخص را ببرند باید دست و پای دولت را باز گذاشت که بتواند کار کند نه اینکه اگر یک مأموری منصرف شد دیگری نتواند کار او را تکفل کند و اسباب تعطیل کار بشود و اینکار که مال صلاحی را داراست و بهیچ وجهی برای مخالفت موجود نیست

رئیس - آقای فهیم الملک مخالف هستید

فهیم الملک - در اصل موضوع اشکالی نیست و بنده هم همان عقیده شاهزاده سلیمان میرزا دارم باید قسمت اول را تجزیه کرد یعنی جمع دو یا چند شغل موظف یک ماده بوده و قسمت بعدش هم یک ماده نصرت الدوله مخبر کمیسیون اجازه

میرمائیید توضیحی عرض کنم

رئیس - بفرمائید

مخبر - خوب بود آقای فهیم الملک توضیح میدادند که با اینکه لدی الضروره جمعی بین چند شغل بشود مخالفند یا موافق چون یک وقت است که آقایان معتقدند ترتیب استثنائی که در این قانون ذکر شده بطرز دیگر ذکر شود و بوقت است که بکلی استثناء را مخالفند و میخواهند همین دور آری داده شده جمع بین چند شغل موظف ممنوع است قضیه تمام شده و آن اشخاصی که این عقیده را دارا هستند یعنی بکلی مخالف با استثناء هستند مخالفین اصولی و اساسی این ماده هستند و پس اگر عقیده دارند که باید این استثنائات بطرز دیگر باشد خوب است پیشنهاد بفرمائید

رئیس - آقای کروی مخالفند؟

حاج شیخ محمد حسن کروی بلی رئیس - بفرمائید

حاج شیخ محمد حسن کروی - در این لایحه می نویسد جمع چند شغل موظف ممنوع است مگر در موقع ضرورت یعنی اگر ضرورت اقتضا کرد عیبی ندارد و بنده عرض می کنم عیب دارد اگر چنانچه چند شغل موظف بر سهیل اطلاق ممنوع باشد عیبی ندارد و شاید اکثریت مجلس هم تصویب کند و پس اگر اینطور باشد که چند شغل موظف ممنوع باشد مگر در موقع ضرورت گمان می کنم عقیده اکثریت هم برخلاف این باشد خوب است همانطور که شاهزاده سلیمان میرزا فرموده اند مستثنائی به را مجزی کنند تا معلوم شود مستثنائی چیست

مخبر - باز عرض بنده مفهوم نشد برای این که اگر یک ماده قانونی باشد گذاریم جمع چند شغل موظف را ممنوع کنیم مقصود این خواهد شد که بکنفر دو شغل نداشته باشد و دو وظیفه بکنفر در این حال ممکن است دولت بکنفر مأمور خودش یک شغل دیگری هم بدهد منتهی از آن بابت باو حقوق ندهد اما میخواهد شما باین ترتیب دست دولت را ببندید و بگوئید بهیچوجه بکنفر دو شغل ندهد با اینکه میخواهید دو حقوق ندهید پس آقایانی که عقیده دارند که نباید دو حقوق گرفته شود نباید باین طریق مخالفت بفرمایند که بگویند جمع چند شغل موظف ممنوع است زیرا این موظف اطلاق بشغل میشود نه بآن مأمور شغل موظف چه حقوقی بگیرند چه نگیرند لهذا خوب است این مطلب را توضیح بفرمایند

رئیس آقای زنجانی (اجازه)

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - بنده موافقم و می خواهم توضیحی عرض کنم تارفع شبهه شود

رئیس - پس خوب است تا بفرمائید

آقای حاج میرزا علی محمد (اجازه)

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - اولاً بنده با عبارت لایحه مخالفم و باید نوشته شود دو یا چند شغل موظف ممنوع است زیرا لفظ چند از سه یا اطلاق می شود دوم اینکه می خواستیم از آقای مخبر سؤال کنیم که اگر رئیس الوزرا فرضاً ضرورت هم اقتضا کرده و امور یکی از وزارت خانه ها را تکفل شد آیا در کمیسیون قید شده است که باید موقتی باشد و آیا کمیسیون این رعایت را کرده است و میتواند ملتزم شده در صورتی که ضرورت اقتضا کرد رئیس الوزرا امور یک وزارت خانه دیگر را هم عهده دار شد این ماده مشمول حال او می شود

رئیس آقای زنجانی (اجازه)

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - مسئله ریاست وزراء مربوط باین مسئله نیست زیرا نه موقتاً و نه لدی الضروره و نه دو شغل زیرا در حقیقت ریاست وزرائی شغل نیست بلکه اداره کردن هیئت وزراء است هم

رئیس - آقای کروی می تواند بد بگری